

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
„Ужгородський національний університет”
Економічний факультет
Кафедра економіки, менеджменту та маркетингу**

**Учбово-методичний матеріал
з курсу
*„Проектний аналіз”***

для студентів економічного факультету
спеціальності „Економіка підприємства”
денної та заочної форми навчання
(спеціалістів, магістрів)

У ж г о р о д - 2009

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
„Ужгородський національний університет”
Економічний факультет
Кафедра економіки, менеджменту та маркетингу**

**Учбово-методичний матеріал
з курсу
*„Проектний аналіз”***

для студентів економічного факультету
спеціальності „Економіка підприємства”
денної та заочної форми навчання
(спеціалістів, магістрів)

У ж г о р о д - 2009

Учбово-методичний матеріал з курсу „Проектний аналіз” для студентів економічного факультету, спеціальності „Економіка підприємства”, денної та заочної форми навчання (спеціалістів, магістрів) /Укл.: А.Є.Кальницький, М.В.Газуда, М.А.Кальницька. – Ужгород: УжНУ, 2009. – 90 с.

Укладачі:

Кальницький А.Є., к.е.н., доцент кафедри економіки, менеджменту та маркетингу
Газуда М.В., к.е.н., доцент кафедри економіки, менеджменту та маркетингу
Кальницька М.А., викладач кафедри міжнародних відносин

Рецензент:

Лендєл М.А., д.е.н., професор, чл.-кор.УААН

Відповідальний за випуск: зав. кафедри економіки, менеджменту та маркетингу, д.е.н., чл.-кор. НАН України, проф. **Мікловда В.П.**

Затверджено на засіданні кафедри економіки, менеджменту та маркетингу УжНУ, протокол № 6 від 23.12. 2008 р.

©Ужгородський національний університет, 2009

ЗМІСТ

Вступ.....	5
1. Навчально-тематичний план вивчення дисципліни.....	7
2. Програма навчальної дисципліни „Проектний аналіз”.....	10
3. Рекомендована література до вивчення курсу.....	20
4. Плани семінарських занять	23
5. Поточний та підсумковий контроль знань (тестові та ситуаційні завдання).....	34
6. Перелік питань до іспиту.....	74
7. Короткий термінологічний словник.....	76

ВСТУП

В сучасних умовах господарювання діяльність людини пов'язана із залученням і використанням значних матеріальних, людських та фінансових ресурсів на різних рівнях – національному, регіональному та локальному. Світовий досвід підтверджує, що вирішенню проблемних питань пов'язаних з переходом до ринкових форм і методів господарювання сприяє розробка та впровадження різноманітних проектів і програм як вітчизняних, так і іноземних джерел фінансування. Ефективність їх реалізації залежить від обґрунтованості прийнятих технічних і управлінських рішень технології, дієвості і ретельності попереднього аналізу. Саме тому аналіз проектів є запорукою ефективного їх впровадження у життя.

Дисципліна **“Проектний аналіз”** пов'язана з теоретичними і практичними проблемами управління проектами, методологією проектного менеджменту, а також з фінансовим, інноваційним і інвестиційним менеджментом, стратегічним плануванням, маркетингом і управлінням персоналом.

Предметом проектного аналізу є вивчення концепцій, методології, підходів і критеріїв визначення, порівняння, обґрунтування альтернативних рішень та проектів за умов обмеженості наявних ресурсів.

Мета дисципліни — ознайомити студентів з методологією підготовки та реалізації проектів, способами та засобами залучення ресурсів для реалізації цих проектів, а також сформувати у студентів навички здійснення аналізу проектів.

Вивчення дисципліни „Проектний аналіз” передбачає розв'язання таких **завдань**:

- опанування основ ринкової економіки стосовно методів підготовки, експертизи й оцінки проектів;
- ознайомлення з основними концептуальними поняттями, методами та підходами, які використовують у міжнародній практиці при проведенні проектного аналізу;
- удосконалення процесів прийняття рішень при розробці й реалізації проектів.

Опанування основ проектного аналізу *дозволить студентам:*

- усвідомити важливість світового досвіду розробки та оцінки проектів для їхньої подальшої діяльності;
- здобути знання про найважливіші чинники і критерії, які враховуються на різних стадіях життєвого циклу проекту.

Тільки опанувавши ці базові знання, студенти *матимуть змогу:*

- сформулювати правильне економічне мислення у прийнятті рішень щодо розвитку діяльності у сфері економіки;
- виробити практичні навички щодо процедур, прийомів і методів, які використовуються міжнародними, державними та приватними організаціями при розробці та експертизі проектів;
- засвоїти термінологію, головні поняття, які використовують у світовій практиці ділового спілкування при підготовці та здійсненні проектів;
- моделювати економічні процеси, набути управлінських навичок, необхідних для здійснення проектного аналізу у процесі розробки та реалізації проектів.

Під час проміжного та підсумкового контролю студент повинен:

- ✓ продемонструвати глибоке знання основних положень курсу, вміння самостійно розв'язувати задачі, відповідати на поставлені у завданні запитання.

Загальні методичні рекомендації до вивчення дисципліни.

Самостійна робота студентів над дисципліною розпочинається з вивчення даних методичних порад. При цьому слід ознайомитись із списком тем програми і навчальними завданнями, опрацювати рекомендовану літературу та законспектувати основні положення. Програмний матеріал слід вивчати в тій послідовності, що передбачена методичними вказівками. Вони складені так, що з кожної основної теми курсу студент повинен дати усі відповіді на запитання для самостійного завдання і перевірки знань.

Вивчення дисципліни здійснюється на практичних і семінарських заняттях, під час ділової гри, при цьому важливим є і самостійна робота студентів. Вивчення дисципліни завершується іспитом.

1. Навчально-тематичний план вивчення дисципліни

№ п/ п	Назва теми	Обсяг у годинах		Обсяг у годинах	
		Денна		Заочна	
		Леци.	Сем.	Леци.	Сем.
1	2	3	4	5	6
	МОДУЛЬ 1				
	“Теоретичні основи проектного аналізу”				
	<i>Розділ 1. Базові положення проектного аналізу</i>				
1.	<i>Предмет, мета і завдання курсу „Проектний аналіз”. Концепція проекту.</i> 1.1. Предмет курсу, основні терміни і поняття. Мета і завдання курсу. 1.2. Еволюція проектного аналізу. 1.3. Концепція і принципи проектного аналізу. 1.4. Класифікація проектів. Середовище та учасники проекту.	2	2	2	-
2.	<i>Життєвий цикл проекту.</i> 2.1. Концепція життєвого циклу проекту. 2.2. Передінвестиційна та інвестиційна фази проекту. Визначення їх тривалості для проектів різних видів, класів і масштабів. 2.3. Експлуатаційна фаза проекту.	2	2	1	-
	<i>Розділ 2. Інструментарій проектного аналізу.</i>				
3.	<i>Концепція затрат і вигід у проектному аналізі.</i> 3.1. Визначення цінності проекту та виявлення явних і неявних вигід і затрат. 3.2. Альтернативна вартість та її використання у проектному аналізі. 3.3. Визначення вигід та поняття затрат у проектному аналізі. 3.4. Особливості визначення затрат у проектних розрахунках.	2	2	2	-
4.	<i>Цінність грошей у часі.</i> 4.1. Поняття майбутньої і теперішньої вартостей. 4.2. Номінальна та реальна процентні ставки. 4.3. Фактори, які впливають на вартість грошей.	2	1	2	-
5.	<i>Грошовий потік.</i> 5.1. Поняття грошового потоку. 5.2. Проектний грошовий потік та його розрахунок. 5.3. Особливості розрахунку проектного грошового потоку.	2	1	-	2

1	2	3	4	5	6
	<i>Розділ 3. Процедури прийняття рішень у проектному аналізі.</i>				
6.	<i>Стандартні фінансові та неформальні критерії прийняття проектних рішень.</i> 6.1. Принципи оцінки ефективності проектних рішень. 6.2. Методика розрахунку основних фінансових критеріїв. 6.3. Порівняння проектів за допомогою різних критеріїв оцінки 6.4. Неформальні процедури відбору та оцінки проектів.	2	2	1	-
7.	<i>Динамічний аналіз безбитковості проекту.</i> 7.1. Управління структурою витрат за проектом. 7.2. Поняття і розрахунок безбитковості проекту. 7.3. Особливості визначення різних видів точки безбитковості проекту. 7.4. Використання операційного лівериджу для прийняття проектних рішень. 7.5. Особливості прийняття рішень в умовах динамічних змін.	2	2	2	-
8.	<i>Оцінка і прийняття проектних рішень в умовах ризику та невизначеності.</i> 8.1. Поняття ризику та невизначеності. Класифікація проектних ризиків. 8.2. Причини виникнення та наслідки проектних ризиків. 8.3. Методи аналізу й оцінки ризиків інвестиційних проектів. 8.4. Методи зниження ризику.	2	2	-	2
	<u>МОДУЛЬ 2</u> “Функціональні аспекти проектного аналізу”				
9.	<i>Маркетинговий аналіз.</i> 9.1. Мета, методи та основні види маркетингового аналізу. 9.2. Визначення меж та якісного складу аналізу ринку. 9.3. Концепція попиту ринку. 9.4. Аналіз ринкового середовища продукції проекту. 9.5. Розробка концепції маркетингу.	2	2	1	-

1	2	3	4	5	6
10.	<p>Технічний аналіз.</p> <p>10.1. Цілі і завдання технічного аналізу.</p> <p>10.2. Етапи проведення робіт з технічного аналізу проектів.</p> <p>10.3. Визначення місцезнаходження проекту та обґрунтування вибору масштабу проекту.</p> <p>10.4. Вибір технології виробництва, устаткування та ідентифікація інфраструктури об'єкта проектування.</p> <p>10.5. Організація підготовки та здійснення проекту.</p>	2	2	1	-
11.	<p>Інституційний та екологічний аналіз.</p> <p>11.1. Мета, завдання та методи інституційного та екологічного аналізу.</p> <p>11.2. Оцінка впливу зовнішніх факторів на проект.</p> <p>11.3. Оцінка впливу внутрішніх факторів на проект.</p>	2	-	1	-
12.	<p>Соціальний аналіз.</p> <p>12.1. Мета і завдання соціального аналізу.</p> <p>12.2. Зміст робіт з соціального аналізу.</p> <p>12.3. Соціальне середовище проекту та його оцінка.</p> <p>12.4. Проектування соціокультурного середовища проекту.</p>	2	-	1	-
13.	<p>Фінансовий аналіз.</p> <p>13.1. Цілі, завдання та моделі фінансового аналізу.</p> <p>13.2. Особливості підготовки фінансового обґрунтування проекту.</p> <p>13.3. Фінансування проекту.</p> <p>13.4. Фінансове планування в проектному аналізі.</p>	2	2	1	-
14.	<p>Економічний аналіз.</p> <p>14.1. Мета і завдання економічного аналізу.</p> <p>14.2. Оцінка економічної привабливості та ефективності проекту.</p> <p>14.3. Методичні підходи до визначення економічної вартості проекту.</p> <p>14.4. Оцінка впливу проекту на економіку країни.</p>	2	2	1	-
	Всього:	28	22	16	4

2. Програма навчальної дисципліни „Проектний аналіз”

МОДУЛЬ 1.

Розділ I. Базові положення проектного аналізу.

ТЕМА 1. Предмет, мета і завдання курсу „Проектний аналіз”. Концепція проекту.

Загальна характеристика предмета курсу. Основні терміни і поняття використовувані в процесі вивчення дисципліни. Мета і завдання курсу. Складові дисципліни. Еволюція проектного аналізу. Взаємозв'язок курсу „Проектний аналіз” з іншими дисциплінами бакалаврського циклу.

Концепція проектного аналізу. Проектний аналіз як внутрішня складова процесу управління проектом. Принципи проектного аналізу.

Поняття проекту. Відмінність проекту від програми і плану. Необхідність визначення загальних ознак проекту. Види економічної взаємозалежності проектів. Класифікація проектів за різними ознаками: класом, типом, видом, тривалістю, масштабом, складністю.

Середовище і учасники проекту. Фактори зовнішнього середовища проекту. Вплив політичних, економічних, соціальних, правових, культурологічних, екологічних, інфраструктурних чинників на проект. Характеристика сфер найближчого оточення проекту та ступеня їх впливу на реалізацію проекту. Внутрішнє середовище проекту. Активні та пасивні учасники проекту.

ТЕМА 2. Життєвий цикл проекту.

Концепція життєвого циклу проекту як складова методології проектного аналізу. Поняття життєвого циклу проекту. Підходи до поділу проекту на складові елементи. Фази і стадії проектного циклу.

Передінвестиційна фаза проекту. Підбір інформації виявлення нових потенційних інвестиційних можливостей. Дослідження інвестиційних можливостей регіонів (в тому числі за видами економічної діяльності), природних ресурсів. Вибір цілей проекту та його завдань на стадії ідентифікації. Характеристика робіт з макро- та мікроаналізу. Мета проекту. Зміст робіт на попередньому етапі та етапі додаткових досліджень стадії підготовки проекту. Склад досліджень на стадії розробки та експертизи. Розробка функціональної схеми об'єкта проектування. Склад робіт з календарного планування проекту та підготовки будівельної документації.

Інвестиційна фаза проекту. Принципи успішного впровадження проекту. Мета і правила організації та проведення тендерів. Порядок виконання робіт на стадіях інженерно-технічного проектування робіт і будівництва об'єкта. Необхідність проведення робіт з виробничого маркетингу та набору і навчання персоналу для успішної реалізації проекту.

Експлуатаційна фаза проекту. Види робіт, що охоплює стадія „здача в експлуатацію”. Змістова характеристика експлуатаційної фази проекту: виробнича експлуатація, заміна та оновлення, розширення та інновації. Комплексна заключна оцінка проекту. Формування інформаційної бази прийняття проектних рішень.

Визначення їх тривалості передінвестиційної та інвестиційної фаз для проектів різних видів, класів і масштабів. Чинники, які впливають на вартість передінвестиційних досліджень. Відповідність вартості передінвестиційних досліджень вартості проекту. Планування витрат на передінвестиційні роботи. Динаміка капітальних витрат і витрат з просування проекту за стадіями його життєвого циклу. Фінансування витрат на передінвестиційні дослідження.

Розділ 2. Інструментарій проектного аналізу.

ТЕМА 3. Концепція затрат і вигід у проектному аналізі.

Місце концепції затрат і вигід у проектному аналізі. Поняття вигід і затрат у проектному аналізі. Методичні підходи до визначення цінності проекту. Методика розрахунку додаткових вигід і затрат за проектом та їх розрахунок у грошовому вимірі.

Альтернативна вартість як ключова концепція проектного аналізу. Межі використання альтернативної вартості у прийнятті проектних рішень. Визначення альтернативної вартості робочої сили. Методичні прийоми визначення альтернативної вартості землі.

Визначення вигід та поняття затрат у проектному аналізі. Явні витрати та вигоди, їх використання для прийняття рішень у проектному аналізі. Можливість і необхідність оцінки неявних вигід і затрат у разі оцінки проектів. Кількісна оцінка неявних вигід і затрат за допомогою визначення цін товарів і послуг споріднених ринків, оцінки цін товарів гіпотетичного ринку, максимально-мінімальної величини. Вибір методичного підходу до кількісного визначення зовнішніх ефектів проекту. Особливості визначення затрат у проектних розрахунках.

ТЕМА 4. Цінність грошей у часі.

Поняття майбутньої і теперішньої вартостей. Причини зміни вартості грошей у часі. Необхідність урахування зміни вартості грошей у часі при аналізі проектів. Поняття майбутньої і теперішньої вартості. Поняття норми прибутку, ставки процента. Простий і складний процент, його вплив на майбутню вартість. Обчислення майбутньої вартості грошей. Процес нарахування складних процентів (компаундування). Розрахунок теперішньої вартості. Операція дисконтування. Вплив на величину теперішньої вартості строку життєвого циклу проекту та ставки процента. Майбутня і теперішня вартість ануїтету, її використання у проектних розрахунках. Розрахунок вартості грошей за різних умов інвестування.

Номінальна та реальна процентні ставки. Підходи до визначення процентної ставки проекту. Реальна процентна ставка. Розрахунок номінальної ставки процента. Вплив інфляції на величину номінальної процентної ставки. Поняття інфляційної премії. Вплив інфляції на номінальні та реальні проектні доходи компанії. Використання процентних ставок у визначенні номінальних і реальних доходів за проектом. Прийняття проектних рішень за різними інфляційними сценаріями.

Фактори, які впливають на вартість грошей. Чинники, що впливають на величину процентної ставки: дохідність інвестицій, величина і темп інфляції, ризик пов'язаний з інвестиціями. Залежність величини процентної ставки від різних видів інвестицій, які здійснює компанія.

ТЕМА 5. Грошовий потік.

Поняття грошового потоку. Відмінність тлумачення поняття „грошовий потік” у бухгалтерській практиці та проектному аналізі.

Проектний грошовий потік та його розрахунок. Визначення проектного грошового потоку. Методичні принципи розрахунку грошового потоку за проектом. Елементний склад загального грошового потоку з активів. Порядок розрахунку операційного потоку грошей. Роль амортизаційних відрахувань та їх вплив на зміну проектного грошового потоку. Калькулювання капітальних витрат за проектом. Визначення приросту чистого робочого капіталу. Розрахунок грошового потоку кредиторам та акціонерам.

Особливості розрахунку проектного грошового потоку. Принципи розрахунку проектного грошового потоку: обумовленість, маржинальність, незалежність. Припливи та відтоки від реалізації проекту. Змістова характеристика можливих додаткових вигід і затрат за проектом. Поняття кумулятивного грошового потоку. Обґрунтування доцільності реалізації проектних рішень за допомогою проектного грошового потоку. Прогнозування потоку грошових коштів за проектом.

Розділ 3. Процедури прийняття рішень у проектному аналізі.

ТЕМА 6. Стандартні фінансові та неформальні критерії прийняття проектних рішень.

Характеристика методів оцінки ефективності інвестиції. Поняття критерію оцінки та порівняння проектів. Вибір критеріїв прийняття проектних рішень. Принципи оцінки ефективності проектних рішень.

Характеристика стандартних фінансових критеріїв: економічний зміст, обмеження, переваги і недоліки, застосування у практиці оцінки проектних рішень *інтегральних показників:* чистої теперішньої вартості, коефіцієнта вигоди-затрати; внутрішньої норми дохідності; періоду окупності; еквівалентного ануїтету, ефективності витрат. Методика розрахунку основних фінансових критеріїв. Мета та принципи побудови фінансового профілю проекту. Призначення та використання у проектному аналізі та плануванні фінансового профілю проекту з наростаючим підсумком і без нього.

Порівняння проектів за допомогою різних критеріїв оцінки. Правила використання альтернативних критеріїв для незалежних взаємовиключаючих і залежних проектів. Вибір критеріїв ефективності і відбору проектів за існуючих обмежень.

Неформальні процедури відбору та оцінки проектів. Формування системи пріоритетів компанії, яка здійснює проектну діяльність. Порядок відбору проектів за конкурсом. Характеристика проектів, які мають державну підтримку. Змістовний склад груп неформальних критеріїв відбору проектів. Характеристика експертно-аналітичних методів, що використовуються за проведення неформальних процедур оцінки проекту.

ТЕМА 7. Динамічний аналіз безбитковості проекту.

Управління структурою витрат за проектом. Динаміка змінних і постійних витрат за проектом. Розрахунок загальних витрат. Залежність величини змінних, постійних і граничних витрат від масштабів виробництва. поняття маржинального доходу. Мета управління проектними витратами. Аналіз системи „витрати-об’єм-прибуток”.

Поняття і розрахунок безбитковості проекту. Основні завдання аналізу безбитковості. Припущення у проведенні аналізу безбитковості. Поняття безбитковості проекту. Особливості визначення різних видів точки безбитковості проекту. Методи розрахунку бухгалтерської точки безбитковості. Необхідність визначення різних видів точки безбитковості. Методика розрахунків готівкової, бухгалтерської і фінансової точок безбитковості. Оцінка та вибір проектних рішень за допомогою критерію безбитковості проекту. Розрахунок порогу рентабельності та його вплив на ефективність проекту. Запас фінансової міцності проекту.

Поняття операційного левериджу, його застосування під час аналізу проектних рішень. Вплив величини операційного левериджу на виробничий ризик проекту. Розрахунок операційного левериджу проекту. Використання операційного левериджу для порівняння та відбору проектів.

Особливості прийняття рішень за умов динамічних змін. Вплив зміни умов реалізації проекту на його безбитковість. Розрахунок фінансового запасу надійності проекту. Аналіз динамічності проекту. Врахування можливості розширення виробництва під час його здійснення. Аналіз динамічних сценаріїв розвитку проекту: відмова від проекту, його скорочення, відкладене інвестування. Використання гнучкого бюджетування для реалізації проектів.

ТЕМА 8. Оцінка і прийняття проектних рішень в умовах ризику та невизначеності.

Поняття ризику та невизначеності. Необхідність урахування рівня невизначеності під час прийняття проектних рішень. Поняття ризику та невизначеності. Характеристика систематичного і несистематичного ризиків проекту, можливість їх впливу та усунення під час підготовки та реалізації проекту.

Класифікація проектних ризиків. Класифікація ризиків за ознаками: тривалість дії, міра впливу на фінансовий стан, можливість усунення, міра впливу на зміну реальних активів фірми. Види ризиків на різних стадіях підготовки і реалізації проекту. Причини виникнення технічних, політичних, маркетингових, фінансових ризиків, їх ознаки. Наслідки функціональних ризиків.

Мета аналізу ризику. Якісний та кількісний аналіз ризику. Процедура експертного аналізу ризику. Аналіз ризику методом побудови дерева рішень. Аналіз чутливості проекту, методика його проведення. Оцінка факторної еластичності показників ефективності проекту. Розрахунок критичних значень змінних проекту, визначення межі безпеки. Аналіз співвідношення важливості змінних і можливості його прогнозу. Побудова матриці перевірочних процедур для змінних проекту. Недоліки аналізу чутливості. Аналіз сценаріїв. Прогнозування оптимістичного та песимістичного сценаріїв за проектом та визначення критерію ефективності проекту з урахуванням ймовірності настання визначеного сценарію розвитку проекту. Характеристика методу імітаційного моделювання (Монте-Карло). Порядок проведення аналізу ризику за методом Монте-Карло.

Методи зниження ризику. Вибір методу зниження ризиків залежно від виду ризику. Характеристика видів робіт з розподілу ризику між учасниками проекту. Послідовність резервування коштів на покриття непередбачених витрат. Страхування ризиків. Зниження ризиків у плані фінансування. Порядок визначення ефективності заходів щодо зниження ризиків. Планування подій, які знижують ризик.

МОДУЛЬ 2

“Функціональні аспекти проектного аналізу”

ТЕМА 9. Маркетинговий аналіз.

Мета і завдання маркетингового аналізу проекту. Взаємозв'язок маркетингового аналізу та інших функціональних аспектів проектного аналізу. Інформаційна база проведення маркетингового аналізу. Стадії маркетингового дослідження проектних рішень.

Визначення меж та якісного складу аналізу ринку. Вплив макроекономічної політики країни, техніко-технологічних процесів на граничні обмеження аналізу ринку. Особливості проведення аналізу проектів, орієнтованих на міжнародні ринки.

Концепція попиту у проектному аналізі. Аналіз маркетингової ситуації на ринку продукції проекту. Можливість розвитку ринку. Вибір стратегій розвитку ринкового попиту. Методика проведення аналізу ринку продукції проекту.

Характеристика етапів маркетингового дослідження ринку. Зміст аналізу макросередовища у маркетинговому аналізі проекту. Вплив макросередовища на проектні рішення, характеристика його факторів. Кількісна характеристика ринку: місткість, насиченість, фаза життєвого циклу, темпи зростання, стабільність попиту. Якісні елементи характеристики ринку: процес купівлі, структура потреб споживачів, мотиви здійснення покупки, інтенсивність процесу купівлі-продажу. Суть і завдання аналізу бізнесоточення проекту. Основні складові ринкового середовища проекту: споживачі, конкуренти, постачальники, товари-замінники. Методичні підходи до аналізу конкурентного середовища продукції проекту.

Розробка концепції маркетингу. Інформаційна база розробки різних етапів концепції маркетингу. Вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на вибір маркетингової стратегії проекту. Характеристика компонентів комплексу маркетингу: продукт і політика щодо нього, організація збуту і розповсюдження товару, просування його на ринок і ціноутворення. Порядок розробки плану маркетингу проекту.

ТЕМА 10. Технічний аналіз.

Мета і завдання технічного аналізу проекту. Межі проведення аналізу технічної життєздатності проекту. Взаємозв'язок технічного аналізу з іншими функціональними аспектами проектного аналізу. Складові технічного аналізу. Основні аспекти технічного аналізу проекту. Порядок проведення технічного аналізу проектів. Зміст аналітичної роботи на різних етапах технічного аналізу проекту.

Визначення місцезнаходження проекту та обґрунтування вибору масштабу проекту. Основні критерії визначення раціонального розміщення проекту. Поняття масштабу проекту. Фактори впливу на вибір масштабу

проекту. Основні вимоги при виборі технології. Чинники, які впливають на вибір технології. Способи отримання технології, можливість та ефективність їх застосування. Принципи визначення потреби в устаткуванні. Види устаткування. Обмеження вибору устаткування. Роль інфраструктури проекту при його технічній оцінці. Елементи інфраструктури проекту. Ідентифікація інфраструктури об'єкта проектування.

Управління розробкою проектною документації. Формування проектною команди. Вибір підрядників. Етапи розробки проектною документації. Техніко-економічне обґрунтування проекту будівництва. Підготовка робочої документації. Основні компоненти підготовчої роботи за проектом.

Організація підготовки та здійснення проекту. Планування здійснення проекту. Підготовка, освоєння та забезпечення якості виробництва. Матеріально-технічна підготовка проекту. Організація постачання. Зміст капітальних і поточних витрат за проектом. Методи розрахунку капітальних і поточних витрат, які плануються для реалізації проекту. Види витрат за проектом та їх складові. Зміст статей витрат за проектом. Оцінка витрат на виробництво та збут продукції проекту.

ТЕМА 11. Інституційний та екологічний аналіз.

Мета та завдання інституційного аналізу. Межі інституційного аналізу, його зв'язок з іншими функціональними аспектами проектного аналізу. Методичний апарат та інструментарій інституційного аналізу, його елементи. Види робіт, що супроводжують інституційний аналіз.

Характеристика зовнішнього середовища проекту. Правова база, політичні фактори, в межах яких реалізовуватиметься та експлуатуватиметься проект. Державна політика та урядове регулювання процесу інвестування та підприємницької діяльності. Макроекономічне регулювання і регламентація зовнішньоторговельної діяльності. Оцінка впливу державного регулювання і податкової політики на стимулювання розвитку окремих регіонів і секторів економіки. Розробка додаткових заходів і нормативних актів, які сприяють успішній реалізації проекту.

Характеристика сильних і слабких сторін організацій-учасниць проекту. Діагностика рівня та потенціалу менеджменту проекту. Функції менеджера проекту та його роль в реалізації проекту. Система стимулів і мотивації учасників проекту, відповідність цілей менеджменту проекту організаційній культурі компанії. Оцінка впливу кадрового складу на ефективність виконання проекту. Діагностика організаційної структури. Аналіз формальної структури за допомогою коефіцієнтів гнучкості виробничої структури, оперативності, раціональності та надійності організаційної структури. Аналіз впливу внутрішніх факторів на успішність виконання проекту. Необхідність розробки програми технічної допомоги для усунення негативного впливу внутрішніх факторів проекту.

Мета і роль екологічного аналізу в підготовці та відборі проектів. Межі екологічного аналізу, його зв'язок з іншими функціональними аспектами проектного аналізу. Інформаційна база прийняття проектних рішень для проведення екологічного аналізу.

Розподіл проектів на категорії залежно від обсягів та якості аналізу впливу проекту на навколишнє природне середовище. Зміст аналітичних робіт з екологічного аналізу проекту, їх складність. Завдання екоаналітиків на різних стадіях життєвого циклу проекту. Етапи проведення екологічного аналізу проекту: аналіз первинних екологічних умов проекту; оцінка потенційного безпосереднього або опосередкованого впливу проекту на довкілля; проведення екологічного аналізу альтернативних варіантів проекту; розробка заходів щодо запобігання, скорочення або з компенсації негативного впливу на навколишнє середовище; екологічна підготовка менеджменту та персоналу; екологічний моніторинг.

Критерії класифікації та типи впливів проектів на навколишнє природне середовище. Класифікація впливів проектів на довкілля за часом і способом впливу, можливістю усунення загрози, охопленням території, походженням, можливістю акумулювання наслідків. Взаємозалежність вартості наслідків екологічних змін і типу впливу проекту. Критерії кількісного виміру наслідків впливу проектів на довкілля.

Процес оцінки екологічного впливу: ідентифікація, визначення взаємозв'язку впливів проекту, вимірювання впливів та інтерпретація результатів. Методичні підходи до визначення та оцінки впливу проекту на навколишнє природне середовище за умов проектування та можливості вибору альтернативного варіанту проекту. Умови та ефективність використання методів контрольних списків, матриць, діаграми потоків, сумісного аналізу карт. Характеристика і послідовність виконання робіт під час оцінки впливу на довкілля функціонуючого виробництва. Поняття відверненого сукупного збитку та його використання при оцінці екологічних наслідків проекту. Методи оцінки екологічних наслідків, побудовані на визначенні ринкової ціни виробництва товарів і послуг: метод зміни продуктивності ресурсів, метод втраченого доходу, метод альтернативної вартості. Методи оцінки екологічних наслідків, які базуються на визначенні витрат, пов'язаних з реалізацією проекту: метод ефективності витрат, метод превентивних витрат.

ТЕМА 12. Соціальний аналіз.

Мета і завдання соціального аналізу в підготовці та відборі проектів. Підходи до оцінки соціальних наслідків проекту. Компоненти соціального аналізу. Соціальні результати проекту, які використовуються для визначення рівня суспільного життя. Межі соціального аналізу, його основні елементи.

Зміст робіт з соціального аналізу. Напрями діяльності соціологів при підготовці проекту. Зміст робіт з проведення соціального аналізу на різних стадіях підготовки, реалізації та експлуатації проекту. Завдання аналітика при проведенні соціального аналізу проекту на різних стадіях життєвого циклу проекту.

Соціальне середовище проекту та його оцінка. Поняття і склад населення, що мешкає в зоні реалізації проекту. Визначення бенефіціаторів проекту. Сегментування населення за етнічно-демографічною і соціально-культурною характеристикою, соціально-організаційною структурою.

Проектування соціокультурного середовища проекту. Напрями проектування соціального середовища проекту: характеристика і прогноз тенденцій розвитку системи цінностей населення, змін його традицій і потреб, забезпечення ефективної зайнятості, формування робочої сили нової структури та якості. Методи підвищення соціальної активності населення в зоні реалізації проекту. Розробка заходів щодо залучення населення до успішної реалізації проекту.

Формування системи показників, які відображають розвиток регіону, де реалізується проект. Прогнозування соціальних індикаторів: демографічні показники, зайнятість, соціальна структура, житлові умови, суспільне життя, охорона здоров'я, рівень злочинності. Показники, які характеризують індикатори проектного соціального середовища.

ТЕМА 13. Фінансовий аналіз.

Цілі, завдання та роль фінансового аналізу в підготовці та відборі проектів. Межі фінансового аналізу, його взаємозв'язок з іншими функціональними аспектами проектного аналізу. Інформаційна база прийняття проектних рішень під час проведення фінансового аналізу. Етапи проведення фінансового аналізу проекту. Інтерпретація результатів фінансового аналізу різними учасниками проекту.

Особливості підготовки фінансового обґрунтування проекту. Методологічні підходи та інструментарій проведення фінансового аналізу проектів. Концепції, на яких базується фінансовий аналіз проекту: аналіз вигід і витрат, зміна вартості грошей у часі, альтернативна вартість, формування грошового потоку. Зміст основних фінансових документів за проектом. Завдання і методи аналізу фінансового стану підприємства-проектанта. Послідовність проведення фінансової діагностики підприємства. Прогнозування плану прибутків за проектом. Методичні принципи формування проектного грошового потоку. Прогнозування балансу компанії з урахуванням реалізації проекту. Особливості проведення фінансового обґрунтування проекту.

Фінансування проекту. Роль фінансування в прийнятті проектних рішень. Завдання і принципи фінансування проектів. Види джерел фінансування проектів та їх характеристика. Можливість використання різних схем фінансування у практиці проектного менеджменту. Етапи стратегії формування інвестиційних ресурсів підприємства. Критерії раціоналізації структури фінансування проекту. Фінансове планування в проектному аналізі.

ТЕМА 14. Економічний аналіз.

Мета і завдання економічного аналізу, його взаємозв'язок з іншими функціональними аспектами проектного аналізу. Відмінність економічного і фінансового аналізу проекту. Поняття економічної цінності проекту. Фактори, які впливають на економічну цінність проекту.

Оцінка економічної привабливості та ефективності проекту. Критерії віднесення проекту до економічно привабливого та економічно ефективного. Урядова політика підтримки економічно привабливих та ефективних проектів. Методика оцінки економічної привабливості проекту. Інтерпретація результатів визначення рівня економічної привабливості проекту.

Методичні підходи до визначення економічної вартості проекту. Міра вартості витрат і вигід в економічному аналізі. Причини викривлення вартості та ціни на товари на сучасному ринку. Вплив державної політики на цінові перекоси. Поняття трансфертних платежів та їх урахування в економічному аналізі

Оцінка впливу проекту на економіку країни. «Тіньова» ціна як суспільна вартість продукту. Методичні підходи до визначення «тіньової» ціни. Визначення економічної вартості на підставі розрахунку граничних витрат. Розрахунок «тіньової» ціни товару на основі визначення еквівалента світової ціни в одиницях місцевої валюти. Співвідношення «тіньового» та офіційного курсів національної валюти. Розрахунок стандартного коефіцієнта перетворення офіційного валютного курсу на «тіньовий». Формування економічної паритетної ціни експорту та імпорту товарів. Принципи розрахунку економічної вартості товарів, залучених і незалучених до зовнішньоторговельного обігу. Методичний апарат визначення альтернативної вартості ресурсів, що не мають світової ціни: землі, робочої сили, різноманітних послуг.

3. Рекомендована література до вивчення курсу

1. Акціонерні товариства. Залучення інвестицій // "Українська інвестиційна газета". – Київ, 1997.
2. Аналіз вигід і витрат: практ. посіб. / пер. з англ. С. Соколік; наук., ред. О. Кілевича, Секретаріат Ради Скарбниці Канади. – [2-е вид.] – К. : Основи, 1999.
3. Бард В. Экономика проектного анализа. Практическое руководство / В. Бард, Б. Дирен. – Вашингтон, Институт экономического развития Всемирного Банка, 1991.
4. Бардиш Г. О. Проектний аналіз : [підручник] / Г. О. Бардиш. – 2-ге вид., стер. – К. : Знання, 2006. – 415 с.
5. Баум У. Цикл реализации проекта / У. Баум. – Вашингтон: Ин-т экономического развития Всемирного Банка, 1982.
6. Беренс В. Руководство по оценке эффективности инвестиций / Беренс В., Хавранек П.; пер. с англ., перераб. и доп. изд. – М. : АОЗТ «Интер-эксперт», ИНФРА-М, 1995.
7. Бирман Г. Экономический анализ инвестиционных проектов / Г. Бирман, С. Шмидт; пер. с англ. / под ред. Л. П. Белых. – М. : Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. – 631 с.
8. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент / И. А. Бланк. — К. : МП «ИТЕМ» ЛТД, «Юнайтед Лондон Трейд Лимитед», 1995. — 448 с.
9. Брігхем Є. Основи фінансового менеджменту: [пер. з англ.]. — К. : Молодь, 1997.—1000 с.
10. Верба В. А. Проектний аналіз : підручник / В. А. Верба, О. А. Загородніх. — К. : КНЕУ, 2000. – 322 с.
11. Верба В. А. Проектний аналіз : [навч.-метод. посібник для самост. вивч дисц.] / В. А. Верба, О. М. Гребешкова, О. В. Востряков. – К. : КНЕУ, 2002. – 297 с.
12. Верещак В. С. Эколого-экономическое обоснование инвестиционных проектов / В. С. Верещак, Т. Г. Бен. – Днепропетровск: Ин-т технологии, 1998. – 122 с.
13. Войчак В. Маркетинговий менеджмент: підручник / В. Войчак. – К. : КНЕУ, 1998. —268 с.
14. Волков И. М. Проектный анализ / И. М. Волков, М. В. Грачева. – М. : ЮНИТИ, 1998.
15. Воркут Т. А. Проектний аналіз : навч. посібник / Т. А. Воркут. – К. : Укр. центр духовної культури, 2000. – 428 с.

16. Идрисов А. Б. Стратегическое планирование и анализ эффективности инвестиций / Идрисов А. Б., Картышев С. В., Постников А. В. – Москва : "Филинь", 1997.
17. Инвестиционное проектирование: практическое руководство по экономическому обоснованию инвестиционных проектов / под ред. Шумилина С.И. — Москва. "Финстатин-форм", 1995.
18. Ковалев В. В. Введение в финансовый менеджмент / В. В. Ковалев. – М. : Финансы и статистика, 2000. — 768 с.
19. Колтынюк Б. А. Инвестиционные проекты: учебник / Б. А. Колтынюк. – СПб. : Изд-во Михайлова В. А., 2000.
20. Колтынюк Б. А. Инвестиционное проектирование объектов социальной сферы : учебник / Б. А. Колтынюк. – СПб. : Изд-во Михайлова В. А., 2000. – 432 с.
21. Королько В. Г. Основи публік релішнз: посібник / В. Г. Королько. – Київ : Інститут соціології НАН України, 1997.
22. Липсиц И. В. Инвестиционный проект: методы подготовки и анализа [учебно-справочное пособие] / Липсиц И. В., Коссов В. В. – Москва, "БЕК", 1996. – 304 с.
23. Мир управления проектами / под ред. Х. Решке, Х. Шелли: В кн.: Патцак Г. Парадигма управления проектами. Системно-ориентированная модель управления проектами. – М. : Алане, 1993.
24. Нікбахт Е. Фінанси / Е. Нікбахт, А. Гроппеллі; пер. з англ. В. Ф. Овсієнка та В. Я. Мусієнка. – К. : Вік, Глобус, 1992. — 383 с.
25. Онікієнко С. В. Постаудит інвестиційних проектів / С. В. Онікієнко // Фінанси України. – 2001. – № 1. – С. 99-103.
26. Пересада А. А. Основы инвестиционной деятельности / А. А. Пересада. – Киев, "Либра", 1996.
27. Пересада О. А. Моніторинг інвестиційних проектів / О. А. Пересада // Фінанси України. – 2001. – № 4. – С. 85-89.
28. Положення про порядок організації і проведення міжнародних торгів (тендерів) у сфері державних закупок товарів (робіт, послуг) іноземного походження від 28 червня 1997 р. № 694. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> (Законодавчі акти України).
29. Постанова Кабінету Міністрів України «Про положення про порядок проведення міжнародних конкурсів (тендерів) на укладання контрактів та користування надрами» від 8 червня 1998 р. № 841. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> (Законодавчі акти України).

30. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок затвердження інвестиційних програм і проектів та проведення їх комплексної державної експертизи» від 17 серпня 1998 р. № 1308. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> (Законодавчі акти України).
31. Постанова Кабінету Міністрів України «Про проведення торгів (тендерів) у будівництві» від 1 вересня 1998 р. № 1369. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> (Законодавчі акти України).
32. Проектний аналіз: навч. посіб. / [Москвін С. О., Бевз С. М., Верба В. А. та ін.] / під ред. С. О. Москвіна. – К. : Лібра, 1998. – 368 с.
33. Руководство по проектному анализу. – Вашингтон, Институт экономического развития Всемирного Банка, 1994.
34. Руководство по циклу проекта. – Вашингтон: Ин-т экономического развития Всемирного Банка, 1994.
35. Савчук В. И. Анализ и разработка инвестиционных проектов: учеб. пособие / В. И. Савчук, С. Я. Прилипко, Е. Г. Величко. — К. : Абсолют-В, Эльга, 1999. – 304 с.
36. Управление инвестициями : [в 2-х т.] / [В. В. Шеремет, В. М. Павлюченко, В. Д. Шапиро и др.]. (Т. 2). – М. : Высш. шк., 1998. – 512 с.
37. Управление проектами : [учебник для вузов] /под ред. Шапиро В. Д. – Москва : Спб "ДваТри", 1996.
38. Финци У. Всемирный Банк и анализ проектов. – Вашингтон, Ин-т экономического развития Всемирного Банка, 1991.
39. Шапиро В. Д. Управление проектами / [Шапиро В. Д. и др.]. – Москва : СПб. : ДваТри, 1996. – 610 с.

4. Плани семінарських занять

Тема 1. Концепція проектного аналізу.

1. Визначення та ознаки проекту.
2. Концепція проекту в проектному аналізі.
3. Оточення проекту та його учасники.
4. Класифікація проектів.
5. Управління проектами.

Перелік питань для дискусії:

1. Чому, на ваш погляд, існує таке різноманіття у тлумаченні поняття „проект”?
2. Поясніть необхідність визначення економічно залежних проектів для проекту, що розглядається. У чому суть незалежних, взаємовиключаючих, умовних, заміщуючи та синергічних проектів? Поясніть, яким чином аналітик повинен розглядати ці види при проведенні аналізу визначеного проекту?
3. Визначте елементи внутрішнього та зовнішнього середовищ проекту. Яким чином вони впливають на оцінку проекту? Чи згодні ви з висловом, що проект впливає на своє оточення, а оточення впливає на проект. Чому?
4. Яким чином впливають вид, клас, масштаб і тип проекту на визначення складу його учасників?

Література:

1. Верба В. А. Проектний аналіз : [навч.-метод. посібник для самост. вивч дисц.] / В. А. Верба, О. М. Гребешкова, О. В. Востряков. – К. : КНЕУ, 2002. – с. 19-32.
2. Верба В. А. Проектний аналіз : підручник / В. А. Верба, О. А. Загородніх. — К. : КНЕУ, 2000. – с. 5-30.
3. Проектний аналіз: навч. посіб. / [Москвін С. О., Бевз С. М., Верба В. А. та ін.] / під ред. С. О. Москвіна. – К. : Лібра, 1998. – с. 9-21.

Тема 2. Життєвий цикл проекту.

1. Поняття життєвого циклу проекту.
2. Передінвестиційна фаза проекту.
3. Інвестиційна та експлуатаційна фази проекту.
4. Визначення тривалості та вартості передінвестиційних досліджень.

Перелік питань для дискусії:

1. *Яка, на вашу думку головна мета визначення життєвого циклу проекту?*
2. *Чи існують особливості життєвого циклу загальнонаціональних, регіональних і локальних проектів?*
3. *Обґрунтуйте необхідність проведення передінвестиційних робіт за ітераційним методом.*
4. *Як визначається вартість передінвестиційних досліджень та їх фінансування, від яких чинників вони залежать?*

Література:

1. Верба В. А. Проектний аналіз : [навч.-метод. посібник для самост. вивч дисц.] / В. А. Верба, О. М. Гребешкова, О. В. Востряков. – К. : КНЕУ, 2002. – с. 32-44.
2. Верба В. А. Проектний аналіз : підручник / В. А. Верба, О. А. Загородніх. — К. : КНЕУ, 2000. – с. 30-47.
3. Проектний аналіз: навч. посіб. / [Москвін С. О., Бевз С. М., Верба В. А. та ін.] / під ред. С. О. Москвіна. – К. : Лібра, 1998. – с. 22-41.

Тема 3. Концепція затрат і вигід у проектному аналізі.

1. Витрати і вигоди в проектному аналізі.
2. Альтернативна вартість та альтернативні рішення.
3. Особливості визначення затрат у проектних розрахунках.

Перелік питань для дискусії:

1. У чому полягає специфіка визначення цінності проекту?
2. Проблеми визначення кількісної та якісної характеристик неявних витрат і вигід?
3. Причини використання концепції альтернативної вартості у проектному аналізі. В деяких літературних джерелах альтернативну вартість називають ціною шансу. Дайте власний коментар цьому тлумаченню.
4. Виявіть можливі явні та неявні вигоди та витрати проекту створення мережі ресторанів швидкого обслуговування. Визначте якісний склад явних та неявних вигід і витрат за проектом, методичні підходи до їх кількісної оцінки.

Література:

1. Верба В. А. Проектний аналіз : [навч.-метод. посібник для самост. вивч дисц.] / В. А. Верба, О. М. Гребешкова, О. В. Востряков. – К. : КНЕУ, 2002. – с. 44-51.
2. Верба В. А. Проектний аналіз : підручник / В. А. Верба, О. А. Загородніх. — К. : КНЕУ, 2000. – с. 48-64.
3. Проектний аналіз: навч. посіб. / [Москвін С. О., Бевз С. М., Верба В. А. та ін.] / під ред. С. О. Москвіна. – К. : Лібра, 1998. – с.42-50.

Тема 4. Цінність грошей у часі. Грошовий потік.

1. Причини зміни вартості грошей у часі.
2. Підходи до визначення процентної ставки проекту.
3. Причини використання грошового потоку для оцінки проектних рішень.
4. Принципи розрахунку проектного грошового потоку.

Перелік питань для дискусії:

1. Чи завжди гроші змінюють свою цінність у часі і чому?
2. Чим відрізняються процеси компаундування і дисконтування?
3. В яких випадках слід користуватися значеннями теперішньої вартості, а в яких – майбутньої?
4. Чи ідентичні поняття „ставка дисконту”, „ставка банківського процента”, „бар’єрна ставка” фірми?
5. Яким чином впливає на майбутній дохід схильність фірми до ліквідації?
6. Чи зміниться теперішня вартість, якщо складний процент нараховується частіше?
7. Чи існує взаємозалежність між поняттями реальної ціни та майбутньої вартості?
8. Поняття грошового потоку та його роль в оцінці інвестиційних проектів.
9. Причина використання, як критерію оцінки інвестиційного проекту замість показника „чистий дохід” показника „грошового потоку”.
10. Які є особливості розрахунку додаткового грошового потоку?

Література:

1. Верба В. А. Проектний аналіз : [навч.-метод. посібник для самост. вивч дисц.] / В. А. Верба, О. М. Гребешкова, О. В. Востряков. – К. : КНЕУ, 2002. – с. 51-69.
2. Верба В. А. Проектний аналіз : підручник / В. А. Верба, О. А. Загородніх. — К. : КНЕУ, 2000. – с. 64-93.
3. Проектний аналіз: навч. посіб. / [Москвін С. О., Бевз С. М., Верба В. А. та ін.] / під ред. С. О. Москвіна. – К. : Лібра, 1998. – с. 51-75.

Тема 5. Стандартні фінансові та неформальні критерії прийняття проектних рішень.

1. Принципи оцінки ефективності проектних рішень.
2. Порівняння проектів за допомогою різних критеріїв оцінки.
3. Неформальні процедури відбору та оцінки проектів.

Перелік питань для дискусії:

1. *Визначте основні підходи до створення системи критеріїв для оцінки та порівняння проектів за умов командної та ринкової системи господарювання.*
2. *Критерії оцінки проектних рішень, найбільш популярні у сучасній практиці.*
3. *Визначте зміст, порядок розрахунку, переваги та недоліки, можливості застосування таких показників ефективності проектів:*
 - *чисті дисконтовані грошові потоки;*
 - *чиста теперішня вартість;*
 - *коефіцієнт вигоди-затрати;*
 - *внутрішня норма дохідності;*
 - *період окупності;*
 - *річні анuitетні витрати;*
 - *критерії Бруно.*
4. *Особливості оцінки взаємодоповнюючих та взаємовиключаючих проектів.*
5. *Обґрунтуйте необхідність застосування неформальних процедур оцінки проектів.*

Література:

1. Верба В. А. Проектний аналіз : [навч.-метод. посібник для самост. вивч дисц.] / В. А. Верба, О. М. Гребешкова, О. В. Востряков. – К. : КНЕУ, 2002. – с. 69-81.
2. Верба В. А. Проектний аналіз : підручник / В. А. Верба, О. А. Загородніх. — К. : КНЕУ, 2000. – с.94-118.

Тема 6. Динамічний аналіз беззбитковості проекту.

1. Структура витрат проекту.
2. Управління структурою витрат проекту.
3. Розрахунок точки беззбитковості.
4. Методи оцінки та критерії ефективності проектів.
5. Особливості використання операційного лівериджу при прийнятті проектних рішень.

Перелік питань для дискусії:

1. Яким чином структура витрат виробництва впливає на вибір масштабу виробництва?
2. Чому фінансових менеджерів цікавить розрахунок точки беззбитковості виробництва?
3. Чому точка беззбитковості є критерієм оцінки проектів? Яким має бути характер порівняння двох проектів?
4. Порядок розрахунку готівкової, бухгалтерської та фінансової точок беззбитковості.
5. Значення розрахунку операційного лівериджу для фінансового менеджера.
6. Що таке управлінські рішення в бюджетуванні капіталу? Наведіть приклади.
7. Поясніть такі варіанти управлінських рішень, як відмова від проекту та його розширення. Чому ми ризикуємо визначити неправильно NPV, якщо проігноруємо ці можливі варіанти?

Література:

1. Верба В. А. Проектний аналіз : [навч.-метод. посібник для самост. вивч дисц.] / В. А. Верба, О. М. Гребешкова, О. В. Востряков. – К. : КНЕУ, 2002. – с. 81-91.
2. Верба В. А. Проектний аналіз : підручник / В. А. Верба, О. А. Загородніх. — К. : КНЕУ, 2000. – с. 118-138.
3. Проектний аналіз: навч. посіб. / [Москвін С. О., Бевз С. М., Верба В. А. та ін.] / під ред. С. О. Москвіна. – К. : Лібра, 1998. – с. 76-93.

Тема 7. Оцінка і прийняття проектних рішень в умовах ризику та невизначеності.

1. Цілі й завдання аналізу проектних ризиків. Поняття проектних ризиків.
2. Причини виникнення, класифікація та способи зниження проектних ризиків.
3. Критерії оцінки ризику при виборі варіанта інвестування.
4. Кількісний підхід до оцінки ризику. Аналіз чутливості, сценаріїв.
5. Методи зниження ризику. Управління проектними ризиками.

Перелік питань для дискусії:

1. *Аргументуйте необхідність урахування ризику при обґрунтуванні інвестиційних проектів.*
2. *Що таке передбачення ризику?*
3. *Чи існує різниця між інвестиційними та проектними ризиками?*
4. *Причини виникнення проектних ризиків та появи ризиків на кожній стадії життєвого циклу проекту.*
5. *Чи відрізняються, на вашу думку, підходи інвестора, замовника й підрядників при оцінці проектних ризиків?*
6. *Який підхід при зниженні ризику прийнятніший: мінімізація чи оптимізація? Чому?*
7. *Як ви вважаєте, коли ризик буде більшим: для проекту по виробництву нового продукту чи для проекту зменшення витрат? Чому?*

Література:

1. Верба В. А. Проектний аналіз : [навч.-метод. посібник для самост. вивч дисц.] / В. А. Верба, О. М. Гребешкова, О. В. Востряков. – К. : КНЕУ, 2002. – с. 91-102.
2. Верба В. А. Проектний аналіз : підручник / В. А. Верба, О. А. Загородніх. — К. : КНЕУ, 2000. – с.139-164.
3. Проектний аналіз: навч. посіб. / [Москвін С. О., Бевз С. М., Верба В. А. та ін.] / під ред. С. О. Москвіна. – К. : Лібра, 1998. – с. 93-120.

Тема 8. Маркетинговий аналіз.

1. Мета і завдання маркетингового аналізу.
2. Аналіз ринкових можливостей.
3. Прогноз обсягів збуту продукції проекту.
4. Розробка комплексу маркетингу.
5. Організація руху товару. Втілення маркетингових заходів.

Перелік питань для дискусії:

1. Вплив макроекономічної політики країни, техніко-технологічних процесів на межові обмеження аналізу ринку.
2. Особливості аналізу проектів, орієнтованих на міжнародні ринки.
3. Суть та завдання аналізу бізнес-оточення проекту.
4. Які методичні підходи до аналізу конкурентного середовища продукції проекту ви знаєте?
5. Визначте інформаційну базу розробки різних етапів концепції маркетингу.
6. Дайте характеристику та призначення етапів розробки маркетингової концепції.
7. Проілюструйте на конкретному прикладі розробку маркетингового плану проекту.

Література:

1. Верба В. А. Проектний аналіз : [навч.-метод. посібник для самост. вивч дисц.] / В. А. Верба, О. М. Гребешкова, О. В. Востряков. – К. : КНЕУ, 2002. – с. 102-110.
2. Верба В. А. Проектний аналіз : підручник / В. А. Верба, О. А. Загородніх. — К. : КНЕУ, 2000. – с. 165-183.
3. Проектний аналіз: навч. посіб. / [Москвін С. О., Бевз С. М., Верба В. А. та ін.] / під ред. С. О. Москвіна. – К. : Лібра, 1998. – с. 121-153.

Тема 9. Технічний аналіз.

1. Мета і завдання технічного аналізу.
2. Зміст технічного аналізу проекту.

Перелік питань для дискусії:

1. *Складові технічного аналізу.*
2. *Які основні фактори впливають на масштаб проекту?*
3. *Які вимоги висувають аналітики при відборі технології проекту, що впливає на цей вибір?*
4. *Яке значення має інфраструктура проекту при технічних оцінці останнього?*
5. *Основні компоненти підготовчої роботи по проекту.*
6. *Види витрат за проектом та їх складові.*

Література:

1. Верба В. А. Проектний аналіз : [навч.-метод. посібник для самост. вивч дисц.] / В. А. Верба, О. М. Гребешкова, О. В. Востряков. – К. : КНЕУ, 2002. – с. 110-117.
2. Верба В. А. Проектний аналіз : підручник / В. А. Верба, О. А. Загородніх. — К. : КНЕУ, 2000. – с. 184-208.
3. Проектний аналіз: навч. посіб. / [Москвін С. О., Бевз С. М., Верба В. А. та ін.] / під ред. С. О. Москвіна. – К. : Лібра, 1998. – с. 154-175.

Тема 10. Фінансовий аналіз.

1. Мета і завдання фінансового аналізу.
2. Оцінка фінансового стану і фінансових результатів діяльності фірми.
3. Прогнозування продажів та витрат по проекту.
4. Джерела фінансування та проведення фінансових розрахунків на прикладі конкретного проекту.

Перелік питань для дискусії:

1. *Інформаційний інтерес учасників проекту до фінансового аналізу.*
2. *Охарактеризуйте зміст основних документів, які повинні підготувати фінансові аналітики проекту.*
3. *У чому вбачається різниця між фінансовим аналізом діяльності підприємства та аналізом проекту?*
4. *На підставі якої інформації фінансового аналізу приймається рішення про вибір проекту?*
5. *Назвіть причини необхідності попереднього аналізу фінансової життєздатності проекту без урахування фінансування проектів.*
6. *Критерії раціоналізації фінансових ресурсів проекту.*

Література:

1. Верба В. А. Проектний аналіз : [навч.-метод. посібник для самост. вивч дисц.] / В. А. Верба, О. М. Гребешкова, О. В. Востряков. – К. : КНЕУ, 2002. – с. 144-154.
2. Верба В. А. Проектний аналіз : підручник / В. А. Верба, О. А. Загородніх. — К. : КНЕУ, 2000. – с. 257-283.
3. Проектний аналіз: навч. посіб. / [Москвін С. О., Бевз С. М., Верба В. А. та ін.] / під ред. С. О. Москвіна. – К. : Лібра, 1998. – с. 248-286.

Тема 11. Економічний аналіз.

1. Цілі і завдання економічного аналізу.
2. Оцінка економічної привабливості та визначення економічної ефективності проекту.
3. Методичні підходи до визначення економічної вартості проекту.
4. Оцінка впливу проекту на економіку країни.

Перелік питань для дискусії:

1. У чому полягає різниця між фінансовим та економічним аналізом?
2. Для яких проектів економічний аналіз є необхідною умовою?
3. Яка різниця між розрахунками фінансових та економічних цін?
4. У чому полягає відмінність економічної привабливості та економічної ефективності.
5. Причини використання альтернативної вартості в економічному аналізі.
6. Поняття тіньового ціноутворення, механізм визначення тіньових цін для окремих ресурсів проекту.
7. Методичні підходи до визначення економічної вартості ресурсів, які не залучені до зовнішньоторговельного обігу товарів або не мають світової ціни.
8. Як в оцінці економічної цінності проекту враховують трансфертні платежі, мультиплікативний ефект та споживчий надлишок.

Література:

1. Верба В. А. Проектний аналіз : [навч.-метод. посібник для самост. вивч дисц.] / В. А. Верба, О. М. Гребешкова, О. В. Востряков. – К. : КНЕУ, 2002. – с.155-172.
2. Верба В. А. Проектний аналіз : підручник / В. А. Верба, О. А. Загородніх. — К. : КНЕУ, 2000. – с. 284-305.
3. Проектний аналіз: навч. посіб. / [Москвін С. О., Бевз С. М., Верба В. А. та ін.] / під ред. С. О. Москвіна. – К. : Лібра, 1998. – с. 287-314.

5. Поточний та підсумковий контроль знань

Тести 1-го модуля “Теоретичні основи проектного аналізу”

Розділ I. Базові положення проектного аналізу

Тести до теми "Предмет, мета і завдання курсу „Проектний аналіз. Концепція проекту"

1. *Проект — це:*
 - а) план довгострокових фінансових вкладень;
 - б) бізнес-план;
 - в) програма дій по використанню фінансових ресурсів;
 - г) завдання з певними вихідними даними й планованими результатами (цілями), що зумовлюють спосіб його рішення;
 - д) комплекс взаємопов'язаних заходів, розроблених для досягнення певних цілей протягом заданого часу при встановлених ресурсних обмеженнях.
2. *До головних ознак проекту не відносяться:*
 - а) зміна стану на досягнення мети проекту;
 - б) обмеженість у часі;
 - в) обмеженість ресурсів;
 - г) складність;
 - д) неповторність.
3. *Визначення мети проекту не передбачає:*
 - а) визначення результатів діяльності на певний строк;
 - б) обмеження ресурсів проекту;
 - в) кількісної оцінки результатів проекту;
 - г) доведення, що результати проекту можуть бути досягнуті;
 - д) визначення умов, за яких результати проекту можуть бути досягнуті.
4. *Проектний аналіз не може розглядатися як:*
 - а) інструмент планування й розвитку певної діяльності;
 - б) сукупність методів і прийомів, за допомогою яких можна розробити проект, визначивши умови його успішної реалізації;
 - в) стадія життєвого циклу проекту;
 - г) метод, який дозволяє системно оцінити достоїнства й недоліки проектів;
 - д) певна філософія бізнесу, опанувавши яку можна успішніше вести свої справи.
5. *До внутрішнього оточення проекту належать:*
 - а) кліматичні умови;
 - б) рівень інформаційних технологій;
 - в) умови та рівень життя;
 - г) стиль керівництва проектом;
 - д) рівень оподаткування.

6. *До учасників проекту не відносяться:*
- а) замовник;
 - б) субконтрактор;
 - в) інвестор;
 - г) контрактор;
 - д) дилер.
7. *До властивостей проекту не відносять:*
- а) масштаб;
 - б) складність;
 - в) якість;
 - г) ризикованість;
 - д) тривалість.
8. *Середні проекти — це проекти вартістю:*
- а) від 1 до 5 млн. дол. США;
 - б) від 5 до 10 млн. дол. США;
 - в) від 10 до 50 млн. дол. США;
 - г) від 50 до 100 млн. дол. США;
 - д) від 100 до 500 млн. дол. США;
9. *Короткострокові проекти — це проекти тривалістю:*
- а) до 1 року;
 - б) до 2 років;
 - в) до 3 років;
 - г) до 4 років;
 - д) до 5 років.
10. *Інвестиції — це:*
- а) вкладення коштів, майнових та інтелектуальних цінностей в матеріальні й нематеріальні активи, корпоративні права й цінні папери з метою одержання прибутку або соціального ефекту;
 - б) витрати матеріальних, фінансових та інтелектуальних ресурсів з метою одержання доходу;
 - в) капітальні вкладення;
 - г) кошти, вкладені в об'єкт розвитку.
11. *До етапів управління проектом не відносяться:*
- а) початок та побудова проекту;
 - б) поточне управління та узгодження;
 - в) криза проекту;
 - г) оцінка проекту;
 - д) завершення проекту.
12. *На етапі початку та побудови проекту здійснюється:*
- а) планування та контроль;
 - б) управління ризиком;
 - в) управління організаційною структурою;
 - г) проектний аналіз за аспектами;
 - д) оцінка стану проекту.

Тести до теми "Життєвий цикл проекту"

1. *За класифікацією UNIDO виділяють такі фази проекту:*
 - а) концептуальна, контрактна і фаза реалізації проекту;
 - б) попереднє техніко-економічне обґрунтування, висновок по проекту і рішення про інвестування;
 - в) аналіз проблеми, розробка концепції проекту, детальне подання проекту, використання результатів реалізації проекту та ліквідація об'єктів проекту;
 - г) передінвестиційна, інвестиційна та експлуатаційна фази;
 - д) фаза проектування і впровадження.
2. *Цикл проекту — це час:*
 - а) від ідентифікації до завершення впровадження проекту;
 - б) від ідентифікації до початку впровадження проекту;
 - в) від завершення підготовки проекту до завершення впровадження проекту;
 - г) від початку підготовки проекту до завершення впровадження проекту;
 - д) впровадження проекту.
3. *Кількість стадій циклу проекту:*
 - а) 4; б) 6; в) 7; г) 8.
4. *На стадії реалізації проект здійснюється до моменту:*
 - а) підготовки технічних креслень;
 - б) виділення всіх необхідних ресурсів;
 - в) введення в експлуатацію;
 - г) завершення експлуатації.
5. *На стадії завершальної оцінки проводиться оцінка:*
 - а) прийнятності реалізації проекту;
 - б) перспективності проекту;
 - в) ступеня досягнення поставлених цілей;
 - г) витрат і вигід проекту.
6. *При відборі ідей проекту не враховується:*
 - а) ризик; б) зобов'язання зацікавлених сторін;
 - в) масштаб; г) витрати й вигоди проекту;
 - д) грошова одиниця країни.
7. *До аспектів проектного аналізу не відноситься:*
 - а) технічний; б) екологічний; в) ергономічний;
 - г) комерційний; д) фінансовий.
8. *На етапі ідентифікації не передбачається:*
 - а) визначення джерел сприяння виконанню проекту;
 - б) визначення цілей проекту; в) створення програми розробки проекту;
 - г) підготовка документів для одержання кредитів;
 - д) оцінка альтернативних варіантів.

9. *Аналіз здійснимості проекту не передбачає відповідей на запитання про:*

- а) технічну узгодженість проекту;
- б) відповідність звичаям і традиціям;
- в) політичну ситуацію;
- г) обмінний курс валют;
- д) рівень попиту на продукцію проекту.

10. *При проведенні технічного аналізу не передбачаються:*

- а) оцінка компонентів проекту;
- б) аналіз розташування проекту;
- в) розгляд процедур укладення контрактів;
- г) аналіз витрат і вигід;
- д) строки і фази виконання.

11. *При проведенні комерційного аналізу не передбачається розгляд:*

- а) графіка поставок;
- б) доступності та якості потрібних ресурсів;
- в) форм розрахунків за виконання поставок;
- г) законодавчих обмежень.

12. *При проведенні фінансового аналізу не розглядаються:*

- а) обґрунтованість фінансових прогнозів;
- б) достатність оборотного капіталу;
- в) доцільність використання національних ресурсів;
- г) забезпеченість платоспроможності по кредитах.

13. *Економічний аналіз не дозволяє оцінити:*

- а) чи виправдано використання проектом національних ресурсів;
- б) конкретний попит на ці ресурси;
- в) можливості фінансування за рахунок різних джерел;
- г) вигоди суспільства в цілому в результаті реалізації проекту;
- д) необхідні стимули для різних учасників проекту.

14. *Для досягнення максимальної ефективності оцінки проекту слід дотримуватися таких умов:*

- а) особи, які керували розробкою та здійсненням проекту, повинні брати участь у проведенні завершальної оцінки;
- б) об'єктивність оцінки не повинна викликати сумнівів;
- в) завершальній оцінці необхідно піддати якомога більше проектів;
- г) всіх перелічених умов.

Розділ 2. Інструментарій проектного аналізу.

Тести до теми "Концепція затрат і вигід у проектному аналізі"

1. Ви маєте \$10 тисяч і хочете їх ефективно використати протягом року. Їх можна витратити на купівлю акцій компанії "Різноекспорт" (25% на вкладений капітал), купівлю 5 тис. т товару для продажу його по \$ 2,4 за тонну, купівлю офісу 30 м² для здачі його в оренду за \$ 80 за 1 м² або використати як депозит на рахунок у банку ІНКО (22% річних). Ви обрали найменш ризикований варіант і купили офіс. Альтернативна вартість проекту дорівнює (в \$):
 - а) 100; б) 300; в) 2400; г) 2500.

2. Ви почали аналізувати проект вартістю \$ 330 тис. До цього на його підготовку вже було витрачено \$ 3.000. Паралельно розробляється проект вартістю \$ 3 млн. Ви не повинні враховувати як необоротні витрати, що дорівнюють (в \$):
 - а) 2.670.000; б) 330.000; в) 300.000; г) 3.000.

3. *Явні вигоди — це:*
 - а) матеріальні вигоди, що зумовлені зменшенням витрат або отриманням додаткових доходів;
 - б) побічні вигоди, які супроводжують проект;
 - в) втрачені вигоди від використання обмежених ресурсів;
 - г) різниця позитивних і негативних результатів проекту.

4. *Явні вигоди від проекту виникають завдяки зміні:*
 - а) кваліфікації працівників; в) місця реалізації;
 - б) фізичного обсягу продукції; г) усі попередні відповіді правильні.

5. *Неявні вигоди — це:*
 - а) матеріальні вигоди, зумовлені збільшенням витрат або отриманням додаткових доходів;
 - б) неoderжані доходи від найкращого альтернативного використання активу;
 - в) втрачені вигоди від використання обмежених ресурсів;
 - г) побічні вигоди, які супроводжують проект і не можуть бути визначені безпосередньо.

6. *Безповоротні витрати — це:*
 - а) уже зроблені витрати, які неможливо відшкодувати прийняттям чи неприйняттям даного проекту;
 - б) грошова оцінка ресурсів при найкращому альтернативному їх використанні;
 - в) втрачені вигоди від використання обмежених ресурсів;
 - г) різниця позитивних і негативних результатів проекту за умови переваги останніх.

7. *Альтернативна вартість* — це:
- а) вартість найкращого варіанту використання обмеженого ресурсу;
 - б) побічні вигоди, які супроводжують проект;
 - в) різниця позитивних і негативних результатів проекту;
 - г) вартість альтернативного варіанту використання обмеженого ресурсу.
8. *Для оцінки неявних вигід і затрат не використовується:*
- а) метод визначення спорідненого ринку, на якому дані неявні вигоди і затрати мають кількісний вимір;
 - б) прийом непрямой оцінки або гіпотетичного ринку;
 - в) прийом максимально-мінімальної величини;
 - г) пряме калькулювання.
9. *Для визначення альтернативної вартості землі найпоширенішими прийомами є:*
- а) орендна плата, можливо, капіталізована, в умовах існування розвинутого ринку оренди землі;
 - б) пряма оцінка продуктивності землі за допомогою оцінки продуктивності сільськогосподарських культур, які зараз на ній вирощуються, і визначення частки землі у вартості загальної продукції;
 - в) «залишковий» метод визначення внеску віддачі землі на підставі додаткової вартості, яку можна отримати від використання землі;
 - г) усі відповіді правильні.

Тести до теми „Цінність грошей у часі”

1. *Майбутня вартість* — це:
- а) сума доходів, яку планує отримати інвестор від реалізації проекту після того, як він компенсує вкладені ним грошові кошти;
 - б) сума грошових коштів, яку може отримати власник проекту в майбутньому за умов продажу даного проекту;
 - в) сума інвестованих на теперішній момент коштів, на яку вони мають перство-ритися через певний проміжок часу з урахуванням певної ставки процента;
 - г) величина грошового потоку, яка буде отримана за проектом у ході його реалізації при запланованих параметрах.
2. *Компаундування* — операція, за допомогою якої визначається:
- а) величина остаточної майбутньої вартості з урахуванням складних процентів;
 - б) теперішня вартість потоку готівки шляхом коригування майбутніх грошових надходжень з використанням коефіцієнта дисконтування;
 - в) величина грошового потоку, який буде отриманий у результаті реалізації проекту на будь-який момент часу;
 - г) величина необхідних на певний момент інвестиційних ресурсів для реалізації проекту шляхом урахування рівня інфляції та банківського процента.

3. *Теперішня вартість відображає:*

- а) суму грошових коштів, необхідних для реалізації проекту за умов дотримання всіх параметрів його виконання;
- б) суму грошових доходів, яка може бути отримана власником об'єкта (проекту) за умов його негайного продажу;
- в) суму майбутніх грошових надходжень, що наведені з урахуванням певної ставки процента відповідно до теперішнього періоду;
- г) вартість реалізації окремого проекту з урахуванням минулих надходжень на момент проведення розрахунків.

4. *Ви маєте 700 грн., які можете покласти у банк під 30 % річних. Майбутня вартість ваших грошей через два роки становитиме:*

- а) 1003 грн.; б) 1021 грн.; в) 1053 грн.;
- г) 1183 грн.; д) 1213 грн.

5. *Ви бажаєте через два роки отримати суму 2000 грн. Банк пропонує Вам 40 % річних. Яку суму ви повинні покласти у банк зараз, щоб отримати бажаний результат:*

- а) 1000 грн.; б) 1020 грн.; в) 1050 грн.;
- г) 1180 грн.; д) 1210 грн.

6. *Ануїтетом називають:*

- а) рівні платежі (надходження), які здійснюються у разі користування кредитними ресурсами;
- б) рівні надходження інвестиційних ресурсів, необхідних для реалізації проекту;
- в) вартість рівних надходжень, які здійснюються користувачами інвестиційних ресурсів, з урахуванням темпів інфляції;
- г) вартість рівних платежів (надходжень), які здійснюються через однакові проміжки часу впродовж певного періоду.

7. *До характеристики номінальної процентної ставки не належить:*

- а) ставка доходу на капітал без урахування інфляції;
- б) ставка доходу на капітал з урахуванням інфляції;
- в) надбавка за інфляційне очікування;
- г) індексація доходів від проекту у зв'язку з інфляцією.

8. *На величину процентної ставки не впливає:*

- а) дохідність інвестицій; в) величина і темп інфляції;
- б) вартість проекту; г) ризик, пов'язаний з інвестиціями.

9. Ви маєте можливість покласти 30000 грн. на вісім років під 20 % річних. Яку суму грошей можна знімати щорічно зі свого рахунка, щоб за вісім років забрати всі гроші:
- а) 6453 грн.; б) 6908 грн.; в) 7234 грн.;
г) 7819 грн.; д) 8127 грн.
10. Яку суму необхідно інвестувати зараз при ставці дохідності 15 % на рік, щоб отримувати 5000 грн. щороку протягом 10 років:
- а) 24 845 грн.; б) 25 095 грн.; в) 25 340 грн.;
г) 26 855 грн.; д) 26970 грн.

Тести до теми „Грошовий потік”

1. Під грошовим потоком розуміють:
- а) фінансові результати роботи фірми (різниця між доходами і витратами) протягом визначеного періоду часу;
б) різницю між кількістю отриманих і витрачених грошей, фактичні чисті готівкові кошти, які надходять у фірму (чи витрачаються нею) протягом визначеного періоду;
в) рух фінансових активів фірми, який відображається у її балансі за визначений період;
г) усі готівкові виплати, надходження фірми, які здійснюються нею з дебіторами, кредиторамі протягом визначеного періоду.
2. Грошовий потік з активів не включає такі компоненти:
- а) амортизаційні відрахування; в) капітальні витрати;
б) операційний потік грошей; г) приріст чистого робочого капіталу;
д) виручку від реалізації.
3. Приріст чистого робочого капіталу — це:
- а) чисті витрати на придбання активів без продажу активів;
б) різниця між збільшенням доходів фірми внаслідок реалізації проекту та автоматичним збільшенням витрат фірми;
в) різниця між збільшенням поточних активів внаслідок реалізації нового проекту та автоматичним збільшенням кредиторських потоків і нарахувань;
г) збільшення фінансових активів фірми в ході реалізації нового проекту, яке відображається у балансі даної фірми.

4. Показники роботи фірми характеризуються такими даними, грн.: виручка від реалізації — 1720, витрати — 945, амортизація — 85, виплата процентів — 74, прибуток до оподаткування — 616, податки — 207. Операційний грошовий потік підприємства дорівнює:
а) 409 грн.; б) 483 грн.; в) 494 грн.; г) 568 грн.; д) 775 грн.
5. Усі активи підприємства на початок періоду становили 3157 грн., на кінець періоду — 3925 грн. Аналогічно вартість поточних активів підприємства відповідно дорівнювала 1234 грн. та 1565 грн. Амортизація за звітний період становила 134 грн. Чисті капітальні витрати підприємства:
а) 465 грн.; б) 571 грн.; в) 634 грн.; г) 725 грн.; д) 902 грн.
6. Усі активи підприємства на початок періоду становили 2934 грн., на кінець періоду — 3573 грн., постійні активи — відповідно 1573 грн. і 1694 грн. Поточна заборгованість за даний період дорівнювала також: відповідно 798 грн. та 744 грн. Амортизація становила 94 грн. Приріст чистого робочого капіталу:
а) 175 грн.; б) 269 грн.; в) 478 грн.; г) 572 грн.; д) 665 грн.
7. Діяльність підприємства характеризується такими даними: виручка від реалізації — 2350 грн., витрати — 1734 грн., амортизація — 74 грн. Постійні активи фірми на початок періоду становили 1124 грн., на кінець періоду — 1205 грн. Підприємство сплатило податків на суму 174 грн. Приріст чистого капіталу за даний період дорівнював 174 грн. Грошовий потік з активів:
а) 113 грн.; б) 155 грн.; в) 268 грн.; г) 287 грн.; д) 374 грн.
8. Обумовлені грошові потоки — це:
а) грошові потоки фірми, які обумовлюються планом впровадження проекту;
б) приріст грошових потоків фірми за визначений період часу;
в) обумовлені зміни грошових потоків фірми за визначений проміжок часу;
г) потоки фірми, які є прямим наслідком рішення про впровадження проекту.
9. Під додатковим грошовим потоком проекту розуміють:
а) додаткові збільшення грошових потоків фірми, що можуть бути прямим результатом реалізації проекту;
б) усі зміни в майбутніх грошових потоках фірми, що є прямим результатом впровадження проекту;
в) додаткові надходження грошей фірми, які є результатом її виробничої діяльності;
г) додаткові надходження фірми від впровадження нею інвестиційних проектів.

10. Чисті капітальні витрати — це:

- а) різниця між збільшенням поточних активів внаслідок реалізації нового проекту та автоматичним збільшенням кредиторських рахунків і нарахувань;
- б) гроші, які отримує (витрачає) фірма внаслідок своєї діяльності з виробництва і продажу;
- в) гроші, які необхідно інвестувати фірмі на збільшення власних основних активів;
- г) гроші, витрачені на придбання основних активів за мінусом коштів, отриманих від продажу основних активів.

Розділ III. Процедури прийняття рішень у проектному аналізі

Тести до теми „Стандартні фінансові та неформальні критерії прийняття проектних рішень”

1. Показник чистої теперішньої вартості (NPV) відображає:

- а) відношення суми дисконтованих вигод до суми дисконтованих затрат;
- б) різницю між дисконтованими сумами грошових надходжень і витрат, які виникають при реалізації проекту;
- в) норму дисконту, за якою проект вважається економічно доцільним;
- г) міру зростання цінності фірми в розрахунку на одну грошову одиницю інвестицій;
- д) немає правильної відповіді.

2. Фінансовий профіль проекту — це:

- а) різниця між дисконтованими надходженнями та витратами фірми, відображеними у плані реалізації проекту;
- б) характер надходження чистих дисконтованих грошових потоків за роками реалізації проекту, який визначено у плані реалізації проекту;
- в) графічне зображення додаткових чистих грошових потоків, які отримує фірма після реалізації проекту;
- г) графічне зображення чистих дисконтованих грошових потоків за роками проекту.

3. Внутрішня норма дохідності (IRR) відображає:

- а) відтік або приплив грошових коштів по кожному року;
- б) граничне значення коефіцієнта дисконтування, що розподіляє інвестиції на прийнятні і неприйнятні;
- в) приріст цінності фірми в результаті реалізації проекту;
- г) ставку дисконту, за якою проект не збільшує і не зменшує вартість фірми;
- д) критичне значення ставки процента, за якою можливе досягнення найбільшого значення чистої теперішньої вартості.

4. Коефіцієнт вигоди—затрати (В/С) непридатний для відбору:
- а) незалежних проектів; б) залежних проектів;
 в) взаємовиключаючих проектів; г) умовних проектів;
 д) синергічних проектів.
5. Відбір проектів за неформальними критеріями здійснюється за такими обов'язковими процедурами:
- а) формування програми реалізації пріоритетів розвитку країни (компанії);
 б) визначення переліку пріоритетних напрямів розвитку;
 в) визначення методів підтримки проектів;
 г) визначення алгоритму підтримки та прямого фінансування проектів;
 д) правильні відповіді а) і б);
 е) правильні відповіді б) і в).
6. До неформальних критеріїв відбору інвестиційних проектів не належать:
- а) цільові критерії; б) фінансові критерії;
 в) комерційні критерії. г) ринкові критерії;
 д) виробничі критерії.

7. Розглядається проект, вигоди та витрати за яким наведені в таблиці, грн.:

Рік	0	1	2	3	4
Вигоди	—	200	300	1000	1500
Витрати	-1100	-700	-300	-100	-100

Якщо ставка дисконту становитиме 10%, величина чистої теперішньої вартості (МРУ) за проектом дорівнюватиме:

- а) 77,6 грн.; б) 105,3 грн.; в) 153,7 грн.; г) 164,8 грн.;
 д) 171,5 грн.

8. Розглядається проект, вигоди та витрати за яким наведені в таблиці (грн.):

Рік	0	1	2	3	4
Вигоди	—	200	300	1000	1500
Витрати	-1100	-700	-300	-100	-100

Якщо ставка дисконту становитиме 10%, коефіцієнт вигоди—витрати (В/С) за проектом дорівнюватиме:

- а) 0,997; б) 1,000; в) 1,036; г) 1,021; д) 1,048.

9. Розглядається проект створення невеликого підприємства для виробництва товару Д. Для цього потрібно придбати обладнання на суму 1800 тис. грн. (у 0-й рік проекту). Термін його експлуатації три роки. Амортизація нараховується рівномірно. Передбачається, що на четвертий рік устаткування можна буде продати за 100 тис. грн. Виробництво продукту Д проводитиметься в обсязі: перший рік — 190 тис. од.; другий рік — 360 тис. од.; третій рік — 500 тис. од. Реалізувати продукцію можна за ціною 5 грн., матеріальні витрати (без урахування амортизаційних відрахувань) на одиницю товару плануються на рівні 1,5 грн. Ставка податку на прибуток дорівнює 30%, номінальна ставка дисконту — 20 %. Величина чистої теперішньої вартості за проектом становитиме:

- а) 154963 грн.; в) 842 500 грн.; д) 322 253 грн.
 б) -56 913,58 грн.; г) 1 206 975,3 грн.;

10. Розглядається проект, вигоди та витрати за яким наведені в таблиці, грн.:

РІК	0	1	2	3	4
Вигоди	-	200	300	1200	1500
Витрати	-1100	-700	-300	0	0

За ставкою дисконту 10% величина чистої теперішньої вартості за проектом дорівнює 371,2 грн. Визначити, за якою ставкою банківського процента проект втрачає рентабельність:

- а) 13%; б) 14%; в) 15%; г) 16%; д) 17%.

Тести до теми „Динамічний аналіз безбитковості проекту”

1. Маржинальний дохід — це дохід, який:

- а) компанія отримує від продажу додаткової одиниці продукції;
 б) фірма розраховує для визначення рівня прибутковості;
 в) залишається від реалізації після відшкодування змінних витрат;
 г) залишається від реалізації після відшкодування загальних витрат;
 д) залишається від реалізації після відшкодування постійних витрат.

2. Операційний ліверидж відображає:

- а) процентну зміну в операційному грошовому потоці відносно процентної зміни кількості проданої продукції;
 б) процентну зміну прибутку фірми відносно процентної зміни обсягу реалізації продукції;
 в) процентну зміну в обсязі продажу продукції відносно процентної зміни ціни товару;
 г) процентну зміну в обсязі продажу продукції фірми відносно процентної зміни витрат на виробництво.

3. За проектом коефіцієнт маржиального доходу дорівнює 0,7, обсяг реалізації — 50000 грн., постійні витрати — 25000 грн. Тоді поріг рентабельності дорівнює:

- а) 25 000 грн.; б) 30 000 грн.; в) 35 700 грн.;
г) 40 000 грн.; д) 45 000 грн.

4. Виробнича потужність проекту дорівнює 2500 шт. продукції. Загальні постійні витрати фірми становлять 3000 грн. на рік. Фірма планує продавати продукцію за ціною 6 грн. Змінні витрати на одиницю продукції — 4,5 грн. Запас фінансової міцності проекту дорівнює:

- а) 10 %; б) 15 %; в) 20 %; г) 25 %; д) 30 %.

5. Розглядається проект з початковою сумою інвестиції 2250 тис. грн. Проект розрахований на п'ять років. За цей термін сума вартості обладнання повністю буде амортизована за методом лінійної амортизації. Середньозважена вартість капіталу 20 %. Постійні експлуатаційні витрати за проектом становлять 245 тис. грн. на рік. Ціна одиниці продукції — 2400 грн. Змінні витрати на одиницю продукції — 1750 грн. Бухгалтерська точка беззбитковості становить:

- а) 377 грн.; б) 680 грн.; в) 1069 грн.; г) 1084 грн.; д) 1126 грн.

6. *Запас фінансової міцності проекту визначає:*

- а) обсяг реалізації, за якого можна досягнути запланованого обсягу прибутку;
б) величину можливого зменшення доходу за умови збереження беззбитковості проекту;
в) величину додаткового доходу, який має підприємець, якщо обсяг продажу перевищує проектний;
г) процент зниження доходу від реалізації для збереження проектного рівня прибутковості;
д) граничну величину можливого зниження обсягу продажу без ризику зазнати збитків.

7. Загальні витрати фірми становлять 3000 грн. на рік. Фірма випускає 450 од. продукції за ціною 7 грн. Змінні витрати на одиницю продукції дорівнюють 5 грн. Величина операційного лівериджу фірми становить (амортизацію і податки не враховувати):

- а) 2; б) 4; в) 6; г) 8; д) 10.

8. Розглядається проект з початковою сумою інвестиції 2250 тис. грн. Проект розрахований на п'ять років роботи, за цей час сума вартості обладнання повністю буде амортизована за методом лінійної амортизації. Постійні витрати за проектом становлять 245 тис. грн. на рік. Ціна одиниці продукції — 2400 грн. Змінні витрати на одиницю продукції— 1750 грн.

Готівкова точка беззбитковості становить:

- а) 360 грн.; б) 377 грн.; в) 568 грн.;
г) 1069 грн.; д) 1560 грн.

9. Гнучке бюджетування фірми — це спосіб дії, коли:

- а) фірма не втілює в життя проекти з негативним NPV;
б) кожний підрозділ отримує певну суму грошей на кожний рік для фінансування капітальних затрат за проектом, внаслідок чого загальна сума інвестиції знижується завдяки економії кожним підрозділом певної величини капітальних затрат;
в) окремий підрозділ фірми має визначений бюджет дохідної та видаткової частин, що дозволяє мати економію загальних капітальних витрат;
г) компанія має можливість перерозподілу капітальних витрат за проектом між окремими підрозділами.

10. Розглядається проект з початковою сумою інвестиції 2250 тис. грн. Проект розрахований на п'ять років роботи. За цей термін сума вартості обладнання повністю буде амортизована за методом лінійної амортизації.

Середньозважена вартість капіталу 20%.

Постійні витрати за проектом становлять 245 тис. грн. на рік.

Ціна одиниці продукції — 2400 грн.

Змінні витрати на одиницю продукції — 1750 грн.

Фінансова точка беззбитковості становить:

- а) 377 грн.; б) 1069 грн.; в) 1560 грн.;
г) 1680 грн.; д) 17672 грн.

Тести до теми „Оцінка і прийняття проектних рішень в умовах ризику та невизначеності”

1. До передінвестиційної фази життєвого циклу проекту належить такий вид ризику:
 - а) несвоєчасна підготовка персоналу;
 - б) помилковість у розробці концепції проекту;
 - в) неплатоспроможність замовника;
 - г) зміна вартості капіталу і рівня інфляції;
 - д) поява альтернативного продукту.

2. Розглядається проект випуску нового продукту. За даними попередніх досліджень, передбачається, що початкові інвестиції проекту — 6 млн. грн., ціна реалізації — 50 грн., затрати на оплату праці у розрахунку на одиницю продукції— 10 грн., матеріальні затрати — 10 грн., витрати на електроенергію — 8 грн. За нормального завантаження виробничих потужностей підприємство зможе виробляти 60 тис. виробів на рік. Термін реалізації проекту — вісім років, дисконтна ставка — 12 %. Допустиме відхилення ціни продукції проекту становитиме:
 - а) 10 %;
 - б) 8 %;
 - в) 6 %;
 - г) 4 %;
 - д) 2 %;
 - є) 1 %.

3. За даними попереднього завдання допустиме відхилення терміну життєвого циклу за проектом становить:
 - а) 0,5 рока;
 - б) 1 рік;
 - в) 1,5 рока;
 - г) 2 роки;
 - д) 2,5 рока.

4. За даними тестового завдання 2 критичне значення дисконтної ставки за проектом становить:
 - а) 5%;
 - б) 7%;
 - в) 10%;
 - г) 15%;
 - д) 17%;
 - є) 20%.

5. Існує три варіанти розвитку подій: за базовим сценарієм МРУ проекту дорівнює 46500 грн. (ймовірність чого оцінюється нарівні 0,6), за песимістичним варіантом — 31200 грн. (з імовірністю 0,25) та за оптимістичним сценарієм — 67 900 грн. (з імовірністю 0,15). Очікуване значення МРУ за проектом становить:
 - а) 46 500 грн.;
 - б) 27 900 грн.;
 - в) 15 295 грн.;
 - г) 45 885 грн.;
 - д) 29 120 грн.

6. На інвестиційній фазі реалізації проекту не можуть виникнути такі ризики:

- а) непередбачені витрати на будівельні роботи;
- б) несвоєчасність постачання обладнання;
- в) несвоєчасна підготовка персоналу;
- г) непередбачене збільшення вартості обладнання;
- д) поява альтернативного продукту.

7. Імітаційне моделювання:

- а) дозволяє визначити варіанти розвитку проектних подій;
- б) виявити вплив різних видів ризику на проект;
- в) дозволяє показати розподіл чистої теперішньої вартості проекту та встановити ймовірність її попадання у кожний інтервал цього розподілу;
- г) відстежити комбінований вплив різних показників проекту на значення *NPV*.

8. Розглядається проект, *NPV* якого за базовим сценарієм дорівнює 400, за оптимістичним — 600, за песимістичним — 100. Ймовірність оптимістичного сценарію — 0,2, базового — 0,4, песимістичного — 0,4. Вважається, що ризик невеликий, якщо коефіцієнт варіації не перевищує 20 %, середній — 40, великий — 60, надвеликий — 80, неприпустимий — 100%. За визначених умов ризик у даному прикладі:

- а) невеликий; б) середній; в) великий;
- г) надвеликий; д) неприпустимий.

9. Фірма розглядає проект, за яким необхідні інвестиції становлять 25000 грн., обсяг реалізації—2000 од. щороку, собівартість одиниці продукції — 15 грн., ставка дисконту — 20 %. За умови функціонування проекту протягом двох років *NPV* становить 3200 грн. Якщо обсяг реалізації збільшиться до 2200 од. на рік, еластичність *NPV* дорівнюватиме:

- а) 3,1; б) 4,6; в) 5,4; г) 6,3; д) 7,8.

10. Життєвий цикл проекту — два роки. Перший рік вважається нульовим з коефіцієнтом приведення 1. Вигоди проекту: в перший рік — 0 грн., в другий — 2000 грн.; витрати відповідно 500 грн. і 1000 грн. Ставка дисконту — 15%. У разі зростання витрат у другому році на 5 % аналіз чутливості показує, що *NPV*:

- а) зменшиться на 12 %; б) збільшиться на 12 %;
- в) зменшиться на 20 %; г) збільшиться на 20 %;
- д) зменшиться на 88 %.

11. Розглядаються три проекти А, Б і В, які характеризуються такими даними:

Проекти	Середньоквадратичне	Очікуваний дохід
А	150	450
Б	221	450
В	318	600

За критерієм коефіцієнта варіації найпривабливіший проект:

- а) А; б) Б; в) В; г) всі однаково привабливі.

12. Для визначення ефективності заходів щодо зниження ризику проекту роботи проводять за алгоритмом:

- порівняння ймовірності та наслідків ризикових подій з витратами на заходи з їх зниження;
- визначення можливих заходів, спрямованих на зменшення ймовірності та небезпеки ризикової події і додаткових витрат на реалізацію запропонованих заходів;
- визначення ризику, що має найбільшу важливість для проекту;
- визначення перевитрат коштів з урахуванням імовірності настання несприятливих подій;
- порівняння необхідних витрат на реалізацію запропонованих заходів з можливою перевитратою коштів унаслідок настання ризикової події;
- прийняття рішення про здійснення або відмову від антиризикових заходів.

13. Процедура експертної оцінки ризику передбачає таку послідовність робіт:

- встановлення небезпечності даного ризику для успішного завершення проекту;
- визначення інтегрального рівня за кожним видом ризику;
- вирішення питання про прийнятність даного виду ризику для учасників проекту;
- визначення граничного рівня припустимої величини ризику;
- визначення видів ризику.

14. Аналіз чутливості проекту виконують за схемою:

- оцінка впливу кожної змінної проекту (у разі незмінності решти) на величину NPV (чистої теперішньої вартості);
- розрахунок еластичності NPV по кожній змінній за проектом;
- визначення критичного значення змінної і можливого її відхилення від базового сценарію проекту;
- ранжування змінних з точки зору впливу на NPV;
- визначення базових змінних за проектом;
- побудова матриці перевірочних процедур залежно від важливості змінної проекту та можливості її прогнозу.

15. Проведення аналізу ризиків проекту за методом Монте-Карло передбачає виконання робіт за такою схемою:

- а) оцінка всередині заданих інтервалів видів розподілу ймовірностей;
- б) встановлення коефіцієнта кореляції між залежними перемінними;
- в) визначення ймовірності попадання результуючої величини в той чи інший інтервал та перевищення мінімально допустимого значення;
- г) багаторазовий розрахунок результуючого показника, що дозволяє визначити частоту розподілу чистої теперішньої вартості проекту;
- д) визначення інтервалів можливої зміни основних ризикових змінних проекту, всередині яких ці змінні є випадковими величинами.

**Ситуаційні завдання до 1-го модуля
«Теоретичні основи проектного аналізу»**

I Завдання на вміння практичного застосування концепції проекту при формулюванні проектних ідей:

1. Передбачається відкриття спортивного клубу на базі спортивного комплексу місцевого підприємства, що дозволить задовольнити фізкультурно-спортивні потреби населення району навколо останнього. На підставі власних припущень щодо особливостей даного проекту визначте та обґрунтуйте:

- мету проекту та його основні ознаки;
- основних учасників та їх функції при виконанні проекту;
- можливі явні та неявні вигоди та витрати, методичні принципи оцінки неявних вигод та затрат за проектом.

2. Розглядається проект будівництва готельного комплексу у великому місті. На підставі власних припущень щодо особливостей даного проекту визначте та обґрунтуйте:

- мету проекту, його основних учасників та їх функції в процесі реалізації даного проекту;
- види робіт, які характерні для передінвестиційної, інвестиційної та експлуатаційної фаз цього проекту;
- основні явні та неявні вигоди і витрати, можливі методичні підходи до їх оцінки.

3. Розглядається проектна ідея створення асоціації студентів-економістів України. На підставі власних припущень щодо особливостей даного проекту визначте та обґрунтуйте:

- мету проекту, його основних учасників та їх функції в процесі реалізації даного проекту;
- можливі економічно залежні проекти;
- основні явні та неявні вигоди і витрати, можливі методичні підходи до їх оцінки.

II. Завдання на виявлення знань щодо мети, інформаційної бази, методики дослідження функціональних аспектів проектного аналізу:

1. Визначте мету проведення інституційного аналізу проекту створення спільного німецько-українського підприємства по виробництву побутової електротехніки. Охарактеризуйте основні змістовні елементи цього аналізу.
2. Визначте мету проведення екологічного аналізу проекту будівництва нової атомної електростанції в Україні. Охарактеризуйте основні змістовні елементи цього аналізу.
3. Визначте мету проведення технічного аналізу проекту впровадження нової технологічної лінії по пакуванню кондитерських виробів. Охарактеризуйте основні змістовні елементи цього аналізу.

III. Завдання на виявлення навичок застосування інструментарію проектного аналізу при проведенні аналітичних розрахунків для оцінки ефективності проектів:

1. Фірма розглядає інвестиційний проект, який характеризується такими даними. Для виробничої діяльності необхідно придбати обладнання вартістю 30 тис. грн. (амортизується рівномірно протягом терміну реалізації проекту, не має залишкової вартості). Термін реалізації проекту 4 роки. Протягом даного терміну планується продавати 1400 од. продукції на рік за ціною 16 грн., собівартість якої 8 грн. за од. Ставка дисконтування становить 10 %.

Потрібно:

Визначити чисту поточну вартість (*NPV*) проекту за наведених даних та проаналізувати, на яку величину зміниться її величина, якщо обсяг реалізації продукції збільшиться до 1500 од. на рік.

2. Всі активи підприємства на початок періоду склали – 3000 грн., на кінець періоду – 3150 грн. Аналогічно вартість поточних активів підприємства складає – 1350 грн. та 1400 грн. відповідно. Поточна заборгованість за даний період становила 700 грн. на початок періоду та 650 грн. – на кінець. Амортизація за звітний період становила 250 грн. Визначте чисті капітальні витрати підприємства та приріст чистого робочого капіталу

Потрібно:

Визначити величину чистих капітальних витрат підприємства та оцінити величину приросту чистого робочого капіталу.

3. Розглядається проект з початковою сумою інвестиції 2250 тис. грн. Проект розрахований на 5 років, за цей термін сума вартості обладнання буде повністю амортизована за методом лінійної амортизації. Ліквідаційної вартості проект не має. Середньозважена вартість капіталу 20 %. Постійні експлуатаційні витрати за проектом становлять 245 тис. грн. на рік. Ціна одиниці продукції – 2400 грн. Змінні витрати на одиницю продукції 1750 грн.

Потрібно: На підставі розрахунків бухгалтерської і фінансової точок беззбитковості, операційного важелю проекту, проаналізувати ефективність проекту та оцінити доцільність його реалізації.

IV. Комплексне розрахункове ситуаційне завдання (розв'язується в два етапи):

1. Очікується, що при освоєнні виробництва нового продукту підприємство зможе збільшити обсяг випуску до 1000 виробів на рік і реалізувати продукт за ціною 16 тис. грн. за одиницю. Щорічні поточні витрати на виробництво продукції включають: матеріали та покупні комплектуючі вироби - 2 000 тис. грн., електроенергію - 800 тис. грн., заробітну плату - 1500 тис. грн., щорічні загально фірмові накладні витрати, у тому числі амортизаційні відрахування, - 1800 тис. грн. Початкові інвестиційні капітальні затрати, які здійснюються на початку першого року проекту становитимуть 20 тис. грн. Очікується, що продукція проекту буде вироблятися протягом 5 років. Підприємство збирається фінансувати проект за рахунок прибутку. Рентабельність власного капіталу складає 30% річних.

Потрібно: 1) На підставі розрахунків пофакторної еластичності чистої теперішньої вартості NPV, визначити рейтинг змінних проекту та оціните їх вплив на ефективність проекту. 2) Проаналізувати можливість реалізації проекту в умовах, що прогножуються. Зробить власні пропозиції щодо зниження ризику проекту.

2. Розглядається проект, реалізація якого потребує чистих капітальних витрат 2000 тис. грн. при нормі рентабельності капіталу 10%. Успішна реалізація проекту дозволить отримувати щорічний прибуток 250 тис. грн. протягом 5 років. Планується, що на виробництво і реалізацію продукції проекту потрібні постійні витрати (враховуючи амортизаційні відрахування) на рівні 560 тис. грн. на рік, змінні витрати – 200 тис. грн. Амортизація рівномірна. Маркетингові дослідження дозволяють спрогнозувати постійне зростання попиту на даний вид продукції. проектний обсяг продажів планується на рівні 5000 шт. на рік.

Потрібно: 1) Проаналізувати ефективність проекту на підставі розрахунків бухгалтерської і фінансової точки беззбитковості, операційного лівериджу, порогу рентабельності та запасу фінансової сталості проекту та оцінити доцільність реалізації проекту. 2) Визначити заходи, які дозволять покращити зазначені вище показники проекту.

3. Розглядається проект створення невеликого підприємства для виробництва товару X. Для цього треба придбати устаткування на суму 2000 тис. грн. (у 0 рік проекту) та збільшити оборотні кошти на 500 тис. грн. Термін експлуатації обладнання 3 роки. Амортизація нараховується рівномірно. Передбачається, що на четвертий рік устаткування можна буде продати за 400 тис. грн. (за його ліквідаційною вартістю). Виробництво продукту X здійснюється в обсязі: у перший рік – 330 тис. од., у другий рік – 460 тис. од., у третій рік – 600 тис. од. У перший рік проекту планується продавати продукції по 8 грн., а далі знижувати ціну на продукцію на 20% щорічно. Матеріальні витрати на одиницю товару плануються на рівні 2 грн. без урахування амортизаційних відрахувань (показники наведені у поточних цінах). Ставка податку на прибуток дорівнює 30%. Ставка дисконтування 12%.

Потрібно:

- Оцінити можливість здійснення даного проекту за критеріями чистої теперішньої вартості та внутрішньої норми доходності.
- Зобразити фінансовий профіль проекту з визначенням можливого періоду повернення коштів.

4. Проект, що розглядається, коштує 500 000 грн., життєвий цикл його 5 років, він не має ліквідаційної вартості. По проекту застосовується лінійна амортизація до нульової залишкової вартості. Необхідна ставка прибутковості — 15%, податок на прибуток — 30%. Прогнозований обсяг продажу продукції становить 400 одиниць на рік. Ціна одиниці продукції — 3000 грн., змінні витрати на одиницю продукції — 1900 грн., постійні витрати — 250 000 грн. на рік. Припустимо, ви вважаєте, що ціна одиниці продукції, змінні та постійні витрати визначені з точністю до 5%. Визначте верхню та нижню межі даних показників. Розрахуйте *NPV* за первісними даними і *NPV* для оптимістичного та песимістичного сценаріїв.

5. Проект, який оцінюється, має вартість 70 000 грн., тривалість його життя становить 7 років, він не має ліквідаційної вартості. Припустимо, по проекту застосовується прямолінійна амортизація, термін її — 7 років, ліквідаційна вартість дорівнює 0. Податок — 30%. Прогнозний річний обсяг продажу продукції — 15 000 одиниць. Ціна одиниці продукції становить 5,95 грн., змінні витрати на одиницю продукції — 2,63 грн., постійні витрати — 25 000 грн. на рік.

А. Розрахуйте грошовий потік та *NPV* проекту. Припустимо, що ви оцінюєте точність розрахунків у 25%. Визначте чутливість *NPV* до змін у прогнозах.

Б. Припустимо, прогнози точні до похибки у 5%, крім прогнозів щодо обсягу продажу, точність яких оцінюється у 15%. Розрахуйте *NPV* для песимістичного та оптимістичного сценаріїв.

Тести 2-го модуля “Функціональні аспекти проектного аналізу”

Тести до теми "Маркетинговий аналіз"

1. *Для аналізу умов ринку:*
 - а) складають графік випуску продукції на майбутній період;
 - б) розраховують баланс грошових потоків;
 - в) вивчають екологічні наслідки здійснення проекту;
 - г) збирають і використовують відомості про попит, вимоги до продукції, характеристики конкурентів і споживачів, характеристики каналів руху товару.
2. *Метод пробного маркетингу використовують для:*
 - а) ознайомлення покупців з новим товаром;
 - б) прогнозування збуту;
 - в) оцінки ефективності маркетингової кампанії;
 - г) вивчення реакції конкурентів на продукцію.
3. *Простий аналіз тренда — це:*
 - а) метод вивчення цін на продукцію;
 - б) метод прогнозування обсягів збуту;
 - в) спосіб розрахунку собівартості продукції;
 - г) аналіз ефективності виставок-ярмарків.
4. *Формування цін на продукцію полягає в:*
 - а) постановці завдань ціноутворення та визначенні цінових меж попиту;
 - б) аналізі витрат і виборі методу ціноутворення;
 - в) аналізі цін і товарів конкурентів, а також у встановленні остаточної ціни;
 - г) в усіх вище перелічених діях.
5. *Прямі витрати — це:*
 - а) операційні витрати;
 - б) витрати на маркетингові заходи;
 - в) сума прямих матеріальних і трудових витрат;
 - г) всі вище перераховані.
6. *Знижка — це:*
 - а) зміна ціни при продажу в кредит;
 - б) зменшення ціни нового товару за умови здачі в утилізацію старого товару;
 - в) зменшення ціни товару за умови оплати авансом при купівлі значної партії товару, за позасезонну покупку;
 - г) зниження ціни при доставці покупцем товару самостійно.

7. *Конкурентоспроможність — це:*
- а) відповідність продукції вимогам ринку;
 - б) підтримання працездатності продукції протягом періоду експлуатації;
 - в) ефективна організація рекламної кампанії;
 - г) забезпечення схоронності продукції по закінченні гарантійного терміну.
8. *Просування продукції — це:*
- а) транспортні послуги продавця;
 - б) створення мережі роздрібною торгівлі;
 - в) реклама, стимулювання збуту, пропаганда;
 - г) поєднання прямого й непрямого каналів руху товару.
9. *Процес управління маркетингом полягає у:*
- а) аналізі ринкових можливостей;
 - б) відборі цільових ринків;
 - в) розробці комплексу маркетингу та втіленні в життя маркетингових заходів;
 - г) застосуванні всього вище переліченого.
10. *Аналіз ринкових можливостей полягає в:*
- а) аналізі мікросередовища маркетингу;
 - б) аналізі макросередовища маркетингу;
 - в) аналізі роздрібного та оптового ринків;
 - г) усіх вищеперелічених заходах.
11. *Відбір цільових ринків полягає у:*
- а) вивченні попиту;
 - б) сегментуванні ринку і відборі цільових сегментів;
 - в) позиціюванні товару і прогнозі збуту;
 - г) всіх вищеперелічених діях.
12. *Розробка комплексу маркетингу полягає в:*
- а) розробці товару;
 - б) ціноутворенні;
 - в) організації руху і просування товару;
 - г) усіх вищеперелічених заходах.
13. *Життєвий цикл товарів відображає:*
- а) ефективність рекламної кампанії;
 - б) рівень витрат на гарантійне обслуговування;
 - в) порядок виведення на ринок нових моделей;
 - г) залежність грошових надходжень (обсягу збуту) від часу.

14. Сегментування ринку — це:

- а) розподіл товарів на групи з огляду на їх споживчі якості;
- б) розподіл регіонів збуту між основними виробниками;
- в) процес поділу споживачів на групи на основі відмінностей у потребах, характеристиках і поведінці;
- г) розподіл виробленої продукції між оптовими покупцями.

15. Комплекс заходів з просування товару — це:

- а) створення мережі дилерів;
- б) реклама, стимулювання збуту, пропаганда;
- в) розширення каналів руху товару;
- г) укладання угод про наміри щодо розширення збуту товарів проекту.

16. Розробка нових товарів — це:

- а) розробка конструкторсько-технологічної документації;
- б) генерування принципу дії нового товару;
- в) пошук ідеї нового товару, розробка технічної документації, виготовлення та випробування дослідного зразка, організація серійного виробництва;
- г) розробка товарної стратегії проекту.

Тести до теми "Технічний аналіз"

1. Метою технічного аналізу є:

- а) вивчення споживачів продукції;
- б) вивчення поточних витрат виробництва;
- в) вивчення капітальних витрат;
- г) вивчення капітальних витрат і поточних витрат виробництва.

2. До змісту технічного аналізу входить:

- а) аналіз ринку;
- б) аналіз податкового законодавства;
- в) вибір організації управління підприємством;
- г) вибір технології.

3. При дослідженні місця реалізації проекту можна не розглядати:

- а) розташування ринків збуту;
- б) транспортний доступ до місця;
- в) планування підприємства;
- г) схеми земельних ділянок.

4. *Дослідження масштабу проекту містить:*
- а) вивчення впливу ринків збуту на масштаб виробництва;
 - б) вивчення залежності капітальних та поточних витрат від масштабу виробництва;
 - в) вивчення фізичних та екологічних обмежень на масштаб виробництва;
 - г) все перелічене.
5. *При аналізі вибору технології слід перевіряти обґрунтованість вибору з погляду:*
- а) сировини, що застосовується; б) політичної обстановки в країні;
 - в) (а) і (б) разом; г) ні (а), ні (б).
6. *До переліку питань, що вивчаються при виборі обладнання, входить:*
- а) номенклатура обладнання та його постачальники;
 - б) організація контролю за поставками обладнання;
 - в) система ремонту обладнання;
 - г) все перелічене.
7. *До об'єктів інфраструктури належать:*
- а) лінії електропередачі; б) конвеєрні лінії;
 - в) кредитні лінії; г) жодна з названих.
8. *Якщо наявні не всі елементи інфраструктури, необхідні для здійснення інвестиційного проекту, то слід:*
- а) відмовитися від проекту взагалі;
 - б) проаналізувати витрати на створення цих елементів;
 - в) клопотатися перед урядом країни про бюджетне фінансування розвитку інфраструктури;
 - г) відкласти проект доти, доки не буде сформована вся інфраструктура.
9. *Схема виробничих потоків — це:*
- а) графічне відображення руху сировини та напівфабрикатів по технологічному процесу;
 - б) схематичне зображення системи управління виробництвом;
 - в) графічне відображення зв'язків з постачальниками сировини та матеріалів;
 - г) схема поставки продукції виробництва її споживачам.
10. *При підготовці та здійсненні інвестиційного проекту рекомендується наймати спеціалізовані фірми для:*
- а) закупівлі сировини; б) монтажу обладнання;
 - в) наймання персоналу; г) жодної з цих дій.

Тести до теми " Інституційний та екологічний аналіз"

1. *Економічне середовище проекту не характеризується такими компонентами:*
 - а) бюджетний дефіцит;
 - б) структура внутрішнього валового продукту;
 - в) вартість кредитів;
 - г) рівень безробіття;
 - д) рівень інфляції.
2. *Для того, щоб організаційна роль існувала і мала сенс, вона має включати:*
 - а) розподіл ролей;
 - б) чітке визначення основних обов'язків або сфер діяльності;
 - в) заданий ритм виконання;
 - г) інноваційний процес.
3. *Структура організації є ефективною, якщо вона:*
 - а) не сприяє досягненню цілей підприємства з мінімальними небажаними наслідками;
 - б) допомагає менеджеру розвинути свої здібності;
 - в) допомагає працівникам вносити свій вклад у досягнення цілей підприємства;
 - г) сприяє реалізації стратегічного плану боротьби з конкурентами.
4. *Принцип абсолютної відповідальності означає, що:*
 - а) відповідальність начальників перед підлеглими за результати своєї діяльності є абсолютною, а підлеглі не можуть ухилятися від цієї діяльності;
 - б) відповідальність підлеглих перед начальниками за результати своєї діяльності є абсолютною, а начальники не можуть ухилятися від цієї діяльності;
 - в) абсолютна відповідальність вимагає абсолютного контролю;
 - г) відповідальність підлеглих перед начальниками за результати своєї діяльності є абсолютною, незважаючи на делеговані повноваження;
 - д) відповідальність нижчих начальників перед вищими є абсолютною, але в них має бути менше делегованих повноважень.
5. *Кількість посадових взаємозв'язків дорівнює 100. За формулою Грайкунаса кількість підлеглих одного начальника дорівнює:*
 - а) 3; б) 4; в) 5; г) 6; д) 7.
6. *Функція підприємства — це:*
 - а) його обов'язок; б) його права; в) його відповідальність;
 - г) його повноваження; д) те, чим воно займається.

7. Метою екологічного аналізу інвестиційного проекту є:
- а) оцінка наслідків впливу на забруднення атмосферного повітря;
 - б) з'ясування однозначності всіх передумов проектного аналізу;
 - в) встановлення потенційної шкоди довколишньому середовищу під час здійснення та експлуатації проекту і визначення заходів, необхідних для її пом'якшення або відвернення;
 - г) розробка плану збереження природного середовища.
8. Неодержана вигода — це:
- а) шкода довколишньому середовищу;
 - б) витрата;
 - в) вигода мінус витрата;
 - г) вигода "з проектом" мінус витрата "без проекту".
9. "Уявний" ринок — це підхід, при якому:
- а) ринкові ціни замінних і доповнюючих товарів застосовують для оцінки "товарів" або "послуг" екологічного характеру, що не мають чіткої ціни;
 - б) неринкові ціни застосовують для оцінки "товарів" або "послуг" екологічного характеру, що не мають чіткої ціни;
 - в) ринкові ціни замінних і доповнюючих товарів застосовують для оцінки впливу проекту на довколишнє середовище;
 - г) неринкові ціни замінних і доповнюючих товарів застосовують для оцінки впливу проекту на довколишнє середовище.
10. Котра з методик не заснована на використанні ринкової ціни:
- а) зміна продуктивності;
 - б) аналіз ефективності витрат;
 - в) втрата доходу;
 - г) альтернативна вартість.
11. Котра з методик не заснована на використанні порядку потенційних витрат:
- а) витрати на заміну;
 - б) витрати на переміщення;
 - в) різниця в заробітній платі;
 - г) тіньовий проект.
12. Методика, заснована на втраті доходу, може бути застосована:
- а) залежно від характеру захворювань;
 - б) незалежно від характеру захворювань;
 - в) при оцінці впливу на заповідні території;
 - г) при оцінці рівня радіаційного забруднення.

13. *Методика, заснована на превентивних витратах, передбачає, що рівень можливої шкоди має бути:*

- а) менший витрат на зниження шкоди;
- б) менший зниженого рівня можливої шкоди плюс витрати на зниження шкоди;
- в) рівний витратам на зниження шкоди;
- г) більший зниженого рівня можливої шкоди плюс витрати на зниження шкоди.

14. *Методика витрат на відшкодування передбачає, що величина шкоди може бути виміряна:*

- а) механічно;
- б) фізично;
- в) хімічно;
- г) біологічно.

15. *Котре з допущень не використовується в методиці тіньових проектів:*

- а) наявні ресурси незначні і мають високу цінність;
- б) створені людиною альтернативні варіанти ресурсів є аналогічними природним;
- в) всі використовувані ресурси мають ринкову вартість;
- г) існуючий рівень товарів та послуг є бажаним.

16. *Підхід з погляду характеристики власності означає, що:*

- а) споживачі виявлятимуть своє ставлення до цілого набору характеристик як конкретного, так і більш загального характеру (довколишнє середовище, естетика) через свою готовність заплатити менше за окремий товар, який являє собою нерухоме майно;
- б) споживачі виявлятимуть своє ставлення до цілого набору характеристик як конкретного, так і більш загального характеру (довколишнє середовище, естетика) через свою готовність заплатити більше за певний товар, який являє собою нерухоме майно;
- в) споживачі виявлятимуть своє ставлення до цілого набору характеристик як конкретного, так і більш загального характеру (довколишнє середовище, естетика) через свою готовність за платити удвічі більше за певний товар, який являє собою нерухоме майно;
- г) споживачі виявлятимуть своє ставлення до цілого набору характеристик як конкретного, так і більш загального характеру (довколишнє середовище, естетика) через свою готовність заплатити удвічі менше за певний товар, який являє собою нерухоме майно.

17. *Що є основою для порівняння в оплаті праці:*

- а) ступінь ризику для життя і здоров'я та міські зручності;
- б) забруднені повітря і вода;
- в) ступінь ризику для життя і вища оплата праці;
- г) чисте повітря і відсутність каналізації.

Тести до теми "Соціальний аналіз"

1. *Соціальна привабливість проекту визначається з точки зору:*
 - а) користувачів проекту;
 - б) населення регіону, в якому реалізується проект;
 - в) поліпшення соціального середовища проекту;
 - г) усі попередні відповіді вірні.
2. *На якій стадії життєвого циклу проекту відбувається пошук зацікавлених осіб проекту:*
 - а) експертиза;
 - б) розробка концепції проекту;
 - в) реалізація проекту;
 - г) обґрунтування проекту.
3. *Оцінка населення, що мешкає у зоні реалізації проекту, вимагає:*
 - а) оцінити населення з точки зору демографічних, соціальних особливостей, умов мешкання, зайнятості, відпочинку та визначити ступінь впливу проекту на ці параметри;
 - б) оцінити можливість поліпшення рівня життя;
 - в) оцінити ступінь впливу проекту на умови мешкання, зайнятості та відпочинку населення тощо;
 - г) спрогнозувати зміни соціокультурних параметрів населення.
4. *На які характеристики зовнішнього середовища у більшій мірі може вплинути проект:*
 - а) природнокліматичні;
 - б) демографічні;
 - в) соціально-культурні;
 - г) етнічні.
5. *Що містить діагностика соціальної культури:*
 - а) визначення фактичного стану, тенденцій розвитку та прогнозування структури зайнятості; так, ні;
 - б) оцінка рівня безробіття; так, ні;
 - в) визначення можливості працевлаштування безробітних; так, ні;
 - г) аналіз регіонального рівня зайнятості; так, ні;
6. *Соціальний аналіз проекту передбачає:*
 - а) визначення існуючого рівня соціального середовища;
 - б) прогнозування можливого впливу проекту на соціальне середовище;
 - в) оцінку можливості змін соціального середовища проекту;
 - г) усі попередні відповіді вірні;
 - д) вірні лише а) та б).
7. *Участь населення регіону в проекті означає:*
 - а) надання робочої сили;
 - б) моніторинг проекту;
 - в) консультування з відбору та плануванню проекту;
 - г) усі попередні відповіді вірні;
 - д) вірні лише а) та б).

8. *Оцінка соціальних наслідків проектів проводиться:*

- а) бенефіціаторами проекту;
- б) учасниками проекту;
- в) населенням країни проекту;
- г) аналітиками, що готують проект;
- д) усі попередні відповіді вірні.

Тести до теми "Фінансовий аналіз"

1. *Мета фінансового аналізу:*

- а) оцінити підготовленість підприємства до виконання проекту;
- б) розрахувати показники грошових потоків;
- в) визначити, чи є проект рентабельним та ефективним;
- г) розробити план інвестиційних витрат;
- д) виявити джерела фінансування проекту.

2. *Принцип двоїстості у фінансовому аналізі означає, що:*

- а) доходи дорівнюють витратам;
- б) джерела коштів дорівнюють фінансовим результатам;
- в) активи дорівнюють пасивам;
- г) наявний двоїчний рахунок;
- д) складаються два бухгалтерські баланси.

3. *Стаття агрегованого балансу "Основні кошти (капітал)" відображає:*

- а) статутний фонд підприємства, а також резервні, спеціальні та інші фонди, що належать підприємству;
- б) залишкову вартість діючих і таких, що перебувають на консервації та в запасі основних фондів, вартість незакінченого будівництва і запасів невстановленого обладнання;
- в) початкову вартість діючих і таких, що перебувають на консервації та в запасі основних фондів;
- г) вартість будинків, споруд і передавальних пристроїв;
- д) вартість виробничих основних фондів.

4. *Довгострокові фінансові вкладення — це:*

- а) дебіторська заборгованість строком погашення понад 1 рік, заборгованість за продані основні фонди;
- б) узгоджені з банками суми заборгованості по одержаних від них кредитах на строк понад 1 рік;
- в) інвестиції в доходні активи (цінні папери) інших підприємств, процентні облігації державних і місцевих позик, вклади у статутні фонди інших підприємств, інші вкладення на строк понад 1 рік;
- г) суми заборгованості по податковому кредиту та фінансової допомоги строком понад 1 рік;
- д) залишок сум для фінансування капітальних вкладень.

5. *Амортизаційні відрахування не нараховуються на:*
- а) програмні продукти;
 - б) інструмент та інвентар;
 - в) права користування природними ресурсами;
 - г) передавальні пристрої;
 - д) гудвіл.
6. Основні засоби по залишковій вартості становлять 200, статутний фонд – 150, нематеріальні активи по залишковій вартості – 50, короткострокові кредити банків – 40, виробничі запаси – 30, товари відвантажені, строк оплати яких не настав – 20, спеціальні фонди – 30, довгострокові кредити банків – 80, заборгованість по оплаті праці – 20, розрахунковий рахунок – 20. Поточні активи дорівнюють:
- а) 20; б) 30; в) 50; г) 70; д) 100.
7. Витрати на виробництво реалізованої продукції – 200, доходи від здачі окремого майна в оренду – 50, виручка від реалізації продукції – 400, чистий обсяг продажів – 320, платежі в бюджет – 70, податок на додану вартість – 80. Чистий прибуток дорівнює:
- а) 200; б) 150; в) 100; г) 80; д) 50.
8. *Рівень інфляції на збут розраховується як:*
- а) прогнозоване зростання (падіння) співвідношення курсів валют;
 - б) прогнозоване зростання (зниження) цін у процентах за рік;
 - в) співвідношення зростання цін і доходів;
 - г) прогнозоване зростання перевищення грошової маси в обігу над пропозицією товарів;
 - д) індекс роздрібного товарообороту.
9. *Капітальні витрати можуть включати:*
- а) витрати на передінвестиційні дослідження та витрати виробництва;
 - б) витрати на передінвестиційні дослідження, придбання обладнання та підготовку кадрів;
 - в) витрати на випуск продукції;
 - г) витрати на передінвестиційні дослідження та виплату процентів за кредит;
 - д) витрати на передінвестиційні дослідження та відрахування в інноваційні фонди.
10. Річні поточні витрати фірми становитимуть \$3,6 млн., а цикл обігу коштів – 90 днів. Мінімально необхідна сума грошей в обігу становитиме (\$ тис): а) 600; б) 900; в) 1200; г) 1500; д) 1800.

11. Акціонерним товариством вважається господарське товариство, яке:

- а) має статутний фонд, поділений на акції, і відповідає по зобов'язаннях лише майном товариства;
- б) має статутний фонд і відповідає по зобов'язаннях лише майном товариства;
- в) має статутний фонд, поділений на акції, і відповідає по зобов'язаннях у межах вкладів акціонерів;
- г) має статутний фонд, поділений на акції рівної номінальної вартості, і відповідає по зобов'язаннях лише майном товариства;
- д) має статутний фонд, поділений на акції рівної номінальної вартості, і відповідає в межах вкладів акціонерів.

12. Портфельні інвестиції — це:

- а) всі види цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інші види діяльності, в результаті якої створюється прибуток або досягається соціальний ефект;
- б) витрати матеріальних, фінансових та інтелектуальних ресурсів з метою одержання доходу;
- в) капітальні вкладення;
- г) кошти, вкладені в об'єкт розвитку;
- д) інвестиції в цінні папери, випущені приватними компаніями або державою, банківські депозити та ощадні сертифікати.

13. Дивіденди — це:

- а) доходи, нараховані у вигляді процентів на акції або на внески у статутні фонди, за винятком доходів, одержаних від торгівлі корпоративними правами, і доходів від операцій з борговими зобов'язаннями й вимогами;
- б) прибуток від здійснення корпоративних прав, включаючи доходи, нараховані у вигляді процентів на акції або на внески у статутні фонди, за винятком доходів, одержаних від торгівлі корпоративними правами;
- в) доходи, нараховані у вигляді процентів на акції або на внески до статутних фондів за винятком доходів від операцій з борговими зобов'язаннями й вимогами;
- г) прибуток від здійснення корпоративних прав, включаючи доходи, нараховані у вигляді процентів на акції або на внески до статутних фондів за винятком доходів, одержаних від торгівлі корпоративними правами, і доходів від операцій з борговими зобов'язаннями й вимогами;
- д) прибуток від здійснення корпоративних прав, включаючи доходи, нараховані у вигляді процентів на акції або на внески до статутних фондів, і доходи, одержані від надання коштів і матеріальних цінностей в кредит (позику) та нарахування у вигляді премій, вигравів або процентів від суми заборгованості.

14. Прогнозоване значення дивідендів на 1999 р. – 5 коп. на просту акцію номінальною вартістю 1 грн. Середня прогнозована ринкова вартість акції на 1999 р. – 1,5 грн. Прогнозований темп приросту дивідендів – 0,2%. Ціна акціонерного капіталу дорівнює:

а) 0,2%; б) 2,3%; в) 3,5%; г) 5%; д) 5,3%.

15. Фірмі необхідно оцінити вартість капіталу проекту. Джерелами фінансування є кредит банку під 20% річних, залучення інвесторів під випуск простих акцій з дивідендами 10% та реінвестиції з планованою доходністю 5%. Вартість проекту 1 млн. 200 тис. грн. Реінвестиції становлять 300 тис. грн., емісія планується у розмірі 600 тис. грн. WACC (середньозважена вартість капіталу) дорівнює:

а) 20%; б) 11,25%; в) 10,25%; г) 5,25%; д) 5%.

16. Фірма має такі пасиви: статутний фонд – 1400, спеціальні фонди – 600, довгострокові кредити банків – 500, кредиторська заборгованість – 1500. Структура пасивів під час реалізації проекту зміниться за рахунок довгострокового кредиту на 1000 під 15% річних. Фінансовий ліверідж становитиме:

а) 1,66; б) 2,22; в) 2,5; г) 2,85; д) 6,66.

17. Амортизація основних фондів не включається до розрахунку:

- а) балансу грошових потоків;
- б) показника традиційного грошового потоку;
- в) плану прибутків;
- г) поточних витрат.

18. Виручка від реалізації – 6000, прямі витрати – 1500, непрямі витрати – 1500, витрати на утримання об'єктів соціальної інфраструктури – 100, амортизація – 500, доходи від продажу цінних паперів – 1000, прибуток від продажу цінних паперів – 500, придбано цінних паперів на суму – 1000, одержано кредит банку – 2000, сплачено проценти за кредит банку – 500, інвестиційні витрати – 2000, податок на додану вартість – 1200, відрахування в інноваційний фонд – 100, податок на майно – 400, кошти на початок року – 2000. Кошти на кінець року дорівнюють:

а) 2860; б) 1860; в) 1360; г) 860; д) 360.

19. Вихідні дані ті самі, що й у попередньому пункті. Рентабельність продажів дорівнює:

а) 21%; б) 26%; в) 30%; г) 38%; д) 48%.

20. Дані прогнозного балансу підприємства такі:

АКТИВИ, всього	25000
I Основні кошти та позаоборотні активи	15000
010 Основні кошти	10000
020 Нематеріальні активи	2000
040 Довгострокові фінансові вкладення	2000
050 Розрахунки з учасниками	1000
II Запаси і витрати	5000
130 Готова продукція	5000
III Кошти, розрахунки та інші активи	5000
170 Розрахунки з дебіторами за товари, строк оплати яких не настав	2000
280 Кошти на валютному рахунку	2000
300 Використання позикових коштів	1000
ПАСИВИ, всього	25000
I Джерела власних і прирівняних до них коштів	15000
400 Статутний фонд	10000
440 Амортизаційний фонд	1000
450 Розрахунки з учасниками	1000
460 Резерв майбутніх платежів	1000
470 Нерозподілений прибуток	2000
II Довгострокові пасиви	7000
III Розрахунки та інші пасиви	3000
600 Короткострокові кредити банків	1000
630 Розрахунки з кредиторами за товари, строк оплати яких не настав	1000
690 Розрахунки по страхуванню	1000

21. Коефіцієнт "кислотного тесту" дорівнює:

- а) 0,6; б) 0,8; в) 1; г) 1,2; д) 1,4.

22. Вихідні дані такі самі, що й у попередньому пункті. Коефіцієнт заборгованості дорівнює:

- а) 12%; б) 28%; в) 48%; г) 67%; д) 83%.

23. Придбано цінні папери (строком не більш як на рік), вартість яких погашена шляхом надання продавцеві основних засобів у власність або в користування. Це позначиться як зміна рахунків агрегованого балансу:

- а) основний капітал (+), власний капітал (-);
 б) поточні активи (+), поточні пасиви (-);
 в) поточні пасиви (+), основний капітал (-);
 г) поточні активи (+), основний капітал (-);
 д) основний капітал (+), поточні пасиви (-).

24. Різниця по рахунку "Реалізація" має бути списана наприкінці року. Це позначилось як збільшення статті балансу:

- а) 040 Довгострокові фінансові вкладення;
- б) 280 Кошти на валютному рахунку;
- в) 400 Статутний фонд;
- г) 460 Резерв майбутніх платежів;
- д) 470 Нерозподілений прибуток.

25. Виручка від реалізації продукції за 6 років проекту становить:

1 рік – 0; 2 рік – 7,6; 3 рік – 10; 4 рік – 10; 5 рік – 10; 6 рік – 10;

витрати на проект: 1 рік – 3; 2 рік – 7,4; 3 рік – 6,4; 4 рік – 6,9; 5 рік – 6,9; 6 рік – 6,9. Ставка дисконту – 0,12. NPV дорівнює:

- а) 0; б) 2,0; в) 4,5; г) 5,3; д) 6,8.

26. Рентабельність власного капіталу дорівнює 40%, коефіцієнт капіталізації – 2. Рентабельність активів дорівнює:

- а) 80%; б) 60%; в) 40%; г) 20%; д) 0,2%.

Тести до теми "Економічний аналіз"

1. В економічному аналізі не можуть бути використані такі критерії порівняння проектів:

- а) необхідна величина інвестицій для створення робочих місць;
- б) значення доданої вартості, створюваної в результаті проекту;
- в) додатковий грошовий потік;
- г) зменшення (заощадження) використовуваних валютних ресурсів;
- д) платежі за використання місцевих ресурсів.

2. Тіньові ціни – це:

- а) ціни у тіньовій економіці;
- б) ціни, що відображають суспільну цінність ресурсів та продукту проекту в грошових одиницях;
- в) ціни на імпортні та експортні товари;
- г) ціни з урахуванням валютного курсу.

3. Перевідний коефіцієнт в економічному аналізі використовується для:

- а) конвертації фінансових цін на товари й послуги в економічну вартість;
- б) конвертації тіньових цін у ринкові;
- в) перерахунку цін FOB у ціни CIF;
- г) перерахунку вартості імпортозаміщувальних товарів у їх вартість з урахуванням тіньових цін.

4. *До можливих проявів побічних ефектів проекту не відноситься:*
 - а) виснаження природних ресурсів;
 - б) порушення соціальних норм життя;
 - в) поліпшення транспортного сполучення;
 - г) підвищення рівня життя населення.
5. *Метою економічного аналізу є:*
 - а) оцінка доходності проекту;
 - б) визначення можливостей поліпшення життя населення внаслідок реалізації проекту;
 - в) оцінка можливості реалізації проекту у даному регіоні у певний період часу;
 - г) визначення доцільності реалізації проекту з точки зору інтересів суспільства в цілому, а не окремих власників.
6. *Економічна привабливість проекту визначає:*
 - а) можливість підвищення якості життя населення;
 - б) величину чистого економічного доходу проекту;
 - в) міру сприяння проекту досягненню встановлених країною цілей економічного розвитку;
 - г) найбільш привабливий з точки зору економічних вигід проект.
7. *Визначення тіньової вартості ресурсів проекту не передбачає:*
 - а) усунення викривлень трансфертних платежів;
 - б) оцінку альтернативної вартості ресурсів;
 - в) розрахунок паритетних цін;
 - г) перерахунок вартості ресурсу з урахуванням коефіцієнта офіційного курсу місцевої валюти.
8. *Якщо офіційний курс місцевої валюти завищено, то:*
 - а) тіньова ціна місцевої валюти вища за офіційну;
 - б) тіньова ціна місцевої валюти нижча за офіційну;
 - в) відсутня премія до тіньового курсу;
 - г) реальна вартість місцевої валюти відображена в офіційному курсі.
9. *Товари, залучені до зовнішньоторговельного обігу – це:*
 - а) товари, що мають можливість вільно експортуватися;
 - б) товари, вартість виробництва яких у державі менша за ціну FOB;
 - в) товари, вартість виробництва яких у державі менша за ціну CIF;
 - г) товари, що мають імпортні аналоги.
10. *До побічних ефектів проекту не відносять:*
 - а) збільшення обсягів попиту на ресурси, необхідні для реалізації проекту;
 - б) розвиток соціальної інфраструктури у регіоні здійснення проекту;
 - в) зміни у структурі сімей;
 - г) забруднення водного та повітряного басейнів.

Ситуаційні завдання до 2-го модуля

«Функціональні аспекти проектного аналізу»

1. Маркетингові дослідження виявили незадоволений попит на нові види продукції А, В, С, який зараз насичується за допомогою постачання імпорту. Проведений аналіз дозволяє припустити, що попит на ці товари має стійкий характер, а місткість ринку на ці види продукції становить: для товару А — 500 тис. шт. на рік, В – 4 млн. шт., С — 200 тис. шт.

Однак очікується, що ці дані, які характеризують максимальний попит на продукцію, мають коливання по роках проекту (рис. 1).

Проект виробництва товарів А, В, С передбачається реалізовувати в регіоні з добре розвинутою транспортною мережею (залізнична колія, шосе) та достатніми родовищами сировини, необхідної для виготовлення зазначених товарів (рис. 2).

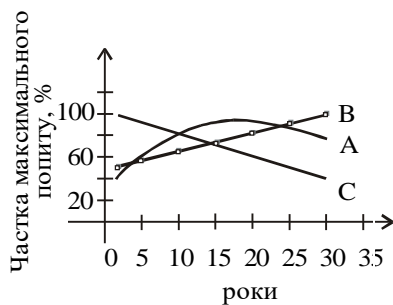

Рис. 1. Зміна рівня попиту (частка від найбільшого обсягу попиту) на товари по роках

Запаси корисних копалин для виробництва необхідної сировини в існуючих родовищах досить великі. Проте умови їх розробки визначають вплив масштабу видобутку на вартість сировини. Граничні витрати видобутку 1 кг сировини подані на рис. 3.

Для повного наповнення ринку товаром А інвестиційні витрати для його виробництва становлять 25 млн грн., товарів В і С – відповідно 40 та 15 млн. грн.

Витрати сировини і вага одиниці продукції подані у табл 1. Найбільший видобуток сировини з одного родовища для товару А становить 2,5 тис. тонн на рік, товару В – 5,0 тис. тонн, товару С - 1,5 тис. тонн.

Таблиця 1

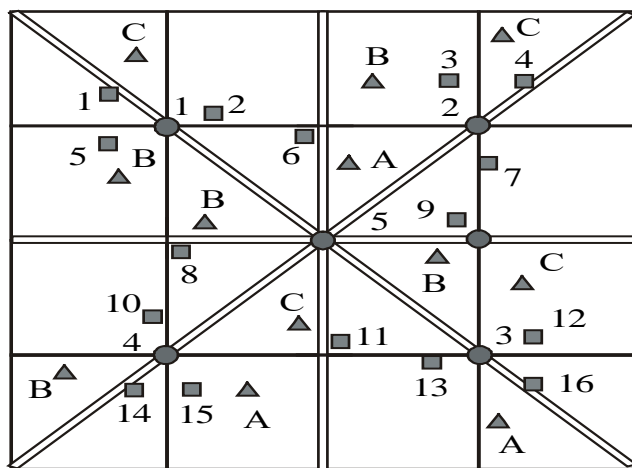
ВИТРАТИ СИРОВИНИ ТА ВАГА ОДИНИЦІ ПРОДУКЦІЇ ПО ГРУПАХ ТОВАРІВ

Вид продукції	Вага	
	сировини, кг/од.	одиниці продукції, кг/од.
А	7,5	5,0
В	2,0	0,3
С	12	10,0

Таблиця 2

ВИТРАТИ НА ТРАНСПОРТУВАННЯ ВАНТАЖІВ, БУДІВНИЦТВО ТА РЕКОНСТРУКЦІЮ ДОРІГ

Вид транспорту	Будівництво, грн./кв.м	Реконструкція, грн./кв.м	Транспортування, грн./т · км
Залізничний	30		0,1–0,3
Автомобільний	1,5	8,0	0,2–0,4

Масштаб 1 см : 50 км

- залізнична колія
- шосе
- місто
- ▲ джерело сировини
- можливий майданчик для будівництва підприємства

Рис. 2. Карта регіону, де буде реалізовано проект

Вихідна сировина та продукція можуть доставлятися на підприємство і ринки збуту автомобільним чи залізничним транспортом.

У табл. 2 наведені витрати на будівництво транспортних магістралей, їх ремонт та витрати на транспортування 1 т/км вантажу. За умовами експлуатації автомобільні дороги необхідно реконструювати кожні десять років. Передбачається, що альтернативна вартість капіталу дорівнює 10%.

• *Завдання.*

- Встановіть масштаб проекту. Які фактори вплинули на його розмір?
- Чи можна визначити життєвий цикл проекту? Якщо так, то який період функціонування проекту? Обґрунтуйте свою відповідь.
- Які альтернативні місця розташування проекту? Аргументуйте вибір ділянки проекту. Де б ви збудували підприємство з виробництва товарів А, В, С?

2. Планується будівництво целюлозно-паперового комбінату з метою виробництва газетного паперу, який вироблятиме щорічно 50000 тонн паперу, 70% якого планується експортувати, а решту використовувати для внутрішнього споживання. Комбінат передбачається збудувати на р.Мокра. Водозабір комбінату становить 10 м^3 на хвилину для операцій корування та охолодження. Вихід хімічно забрудненої води у річку дорівнює $9 \text{ м}^3/\text{хв}$. Через 200 км за течією ріки розташовано місто з населенням 35 тис. р.Мокра є єдиним джерелом питної води для міста. Станція очищення води має пропускну можливість у $4000 \text{ м}^3/\text{год}$. Витрати на очищення та перекачування складають 3 ум. од. на 100 м^3 . Ще нижче за течією, у 10 км від міста, знаходиться гирло р.Мокрої, що переходить у Блакитну затоку, водяне дзеркало якого має площу 120 км^2 . Блакитна

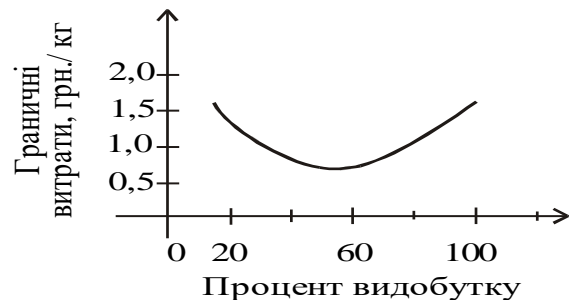

Рис. 3. Графік залежності граничних витрат від обсягу видобутку

затока – важливий центр рибальства, де розташовано 820 рибачьких господарств та працює 240 рибалок. Річний вилов – 5300 т креветок та 18 500 т білої риби.

Дослідження, що були проведені раніше у схожих умовах, а також додаткові лабораторні досліді показали, що:

- додаткові витрати, пов’язані з більш інтенсивним очищенням води від хімічних речовин, становлять 5 ум. од. на 100 м³ отриманої питної води;
- додаткове хімічне забруднення води в затоці внаслідок будівництва целюлоз-но-паперового комбінату зменшить вилов креветок на 10%, риби – на 20%; за умови підвищення забруднення в затоці не зможе розмножуватися та, як наслідок, зникне гігантська креветка (її вилов становить 5% від загального вилову креветок)

ОСНОВНІ ВИТРАТИ ПРОЕКТУ БУДІВНИЦТВА КОМБІНАТУ

Види витрат	Вартість
Ринкова вартість ділянки, ум. од.	2 000 00
Інженерні роботи, будівництво споруд комбінату та під’їзних шляхів, ум. од.	43 000 000
Підготовка ліній електромереж та інші роботи з електропостачання, ум. од.	18 000 000
Вартість машин та обладнання, ум. од.	27 000 000
Вартість енергетичних витрат (електроенергії) на виробництво 1 т паперу, ум. од./т	72
Вартість хімічних матеріалів на виробництво 1 т паперу, ум. од./т	52
Вартість перевезення до порту, ум. од./т	28
Вартість нового пірсу, ум. од.	15 000 000
Витрати за портовими операціями, ум. од./т	8
Витрати на заробітну плату робітникам, ум. од./т	32
Вартість будівництва жилих будинків для персоналу комбінату, ум. од.	22 000 000
Річна вартість навчання персоналу, ум. од.	1 000 000
Вартість деревини, ум. од./т	100

Відомо, що ціна паперу на зовнішніх ринках (ФОБ) — 800 ум. од./т, ціна паперу на внутрішньому ринку – 640 ум. од./т. У країні введено податок на продаж 5%, експортний податок – 10%. Залишкова вартість заводу за 10 років після початку роботи для земельної ділянки становить 100%, для спорудження нового пірсу – 40%, для обладнання та електроприладів – 20%. Усі інвестиції здійснюються в першому році проекту. Аналіз ринку рибопродуктів дозволяє припустити, що ціна звичайної креветки дорівнюватиме 4,4 ум. од./кг, а гігантської – 11,1 ум. од./кг; риби (розвантаженої з судна) – 1 ум. од./кг. За винятком оплати праці, для якої переведений коефіцієнт дорівнює 0,75, усі фінансові ціни дорівнюють економічним цінностям на товари та послуги, що задіяні в проекті. Навчання персоналу починається з другого року проекту та займає 3 роки. Альтернативна вартість капіталу для проекту визначена на рівні 10%.

• *Завдання*

- На підставі опису проекту визначити типи впливів проекту будівництва комбінату на навколишнє середовище.
- Проаналізуйте ситуації «з проектом» та «без проекту» для оцінки впливу проекту на екологічні умови.
- Визначте додаткові витрати на очищення води, а також скорочення вартості рибної продукції.
- Розрахуйте фінансові та економічні грошові потоки, рівень рентабельності та значення *IRR* з урахуванням та без урахування екологічного впливу проекту на навколишнє середовище.

3. Визначте тіншову цінність проекту в національній валюті, якщо поданий проект передбачає імпорт 40 % комплектуючих у загальних інвестиційних витратах. Офіційний обмінний курс занижено на 15 % та його величина дорівнює 12 гр. од. За оцінками спеціалістів, проект передбачає інвестиції в розмірі 430 млн. дол.

4. Визначте паритетну ціну імпорту та експорту технологічної лінії на основі таких даних: вартість товарів «біля воріт» виробника дорівнює 70 000 дол.; величина місцевих зборів – 1000 дол., вартість страховки – 15 000 дол., експортного мита – 2500 дол., експортні субсидії – 7000 дол.; вартість транспортування на території країни – 20 000 дол., монтаж і налагодження устаткування – 12 % від ціни. Офіційний валютний курс у країні встановлено на рівні 1 дол. : 15 гр. од. місцевої валюти, а премія до нього становить 20 %.

5. У країні встановився тіншовий курс місцевої валюти 1 дол. : 45 гр. од. Її офіційну вартість занижено на 30 %. Визначте офіційний курс валюти, величину премії та стандартний коефіцієнт перетворення.

6. Визначте величину споживчого надлишку, якщо в результаті реалізації проекту ціна на продукт знизилася на 5% та становить 140 гр. од., а річний обсяг споживання збільшився з 200 до 240 млн.шт. Проілюструйте відповідь графічно.

7. Визначте тіншову ціну металу, якщо його ціна в країні дорівнює 1300 гр. од. за 1 тонну. Вартість транспортування на світовий ринок становить 15 % від внутрішньої ціни. Світова ціна металу – 120 дол./тонну. Стандартний коефіцієнт перетворення дорівнює 0,8. Офіційний курс місцевої валюти — 18 гр. од. за 1 дол. Як ви вважаєте, цей товар є імпортованим чи експортованим для країни?

8. Визначте перевідний коефіцієнт для технологічної лінії, що імпортується, вартість якої дорівнює 400 тис. гр.од., якщо її монтаж та налагодження вимага-тимає 80 тис. гр. од., мито становить 30 % вартості, податок на продаж – 10 %, акцизний збір – 15 %, величина транспортних витрат – 50 тис. гр. од. (їх економічна вартість дорівнює 40 % їх фінансової вартості). Прокоментуйте результат.

6. Перелік питань до іспиту

1. Предмет та мета проектного аналізу.
2. Еволюція проектного аналізу.
3. Концепція проектного аналізу.
4. Принципи проектного аналізу.
5. Поняття проекту.
6. Основні ознаки проекту.
7. Економічна взаємозалежність проектів.
8. Класифікація проектів.
9. Середовище проекту.
10. Учасники проекту.
11. Поняття життєвого циклу проекту.
12. Зміст передінвестиційної фази проекту.
13. Зміст інвестиційної та експлуатаційної фаз проекту.
14. Визначення тривалості та вартості передінвестиційних досліджень.
15. Визначення цінності проекту.
16. Поняття явних і неявних вигід і затрат.
17. Альтернативна вартість та її використання у проектному аналізі.
18. Визначення вигід у проектному аналізі.
19. Поняття затрат у проектному аналізі.
20. Особливості визначення затрат у проектних розрахунках .
21. Поняття майбутньої та теперішньої вартості.
22. Номінальна та реальна процентні ставки.
23. Фактори, які впливають на вартість грошей.
24. Поняття грошового потоку.
25. Проектний грошовий потік та його розрахунок.
26. Особливості розрахунку проектного грошового потоку.
27. Принципи оцінки ефективності проектних рішень.
28. Методика розрахунку основних фінансових критеріїв.
29. Порівняння проектів за допомогою різних критеріїв оцінки.
30. Неформальні процедури відбору та оцінки проектів.
31. Управління структурою витрат за проектом.
32. Поняття та розрахунок беззбитковості проекту.
33. Особливості визначення різних видів точки беззбитковості.
34. Використання операційного лівериджу для прийняття проектних рішень.
35. Особливості прийняття рішень в умовах динамічних змін.
36. Поняття ризику та невизначеності. Класифікація проектних ризиків.
37. Причини виникнення та наслідки проектних ризиків.
38. Методи аналізу й оцінки ризиків інвестиційних проектів.
39. Методи зниження ризику.
40. Мета та завдання аналізу ринку.

41. Визначення меж: та якісного складу аналізу ринку.
42. Концепція попиту ринку.
43. Аналіз ринкового середовища продукції проекту.
44. Розробка концепції маркетингу.
45. Мета та завдання технічного аналізу.
46. Етапи проведення робіт з технічного аналізу.
47. Визначення місцезнаходження проекту та обґрунтування вибору масштабу проекту.
48. Вибір технології виробництва, устаткування та ідентифікація інфраструктури об'єкта проектування.
49. Організаційна підготовка та здійснення проекту.
50. Мета та завдання інституційного аналізу.
51. Оцінка впливу зовнішніх факторів на проект.
52. Аналіз впливу внутрішніх факторів на успішність виконання проекту.
53. Мета та завдання екологічного аналізу.
54. Зміст робіт з екологічного аналізу.
55. Типи впливу проекту на навколишнє середовище.
56. Методичні підходи до визначення та оцінки впливу проекту на навколишнє середовище.
57. Мета та завдання соціального аналізу.
58. Зміст робіт соціального аналізу.
59. Соціальне середовище проекту та його оцінка.
60. Проектування соціального середовища проекту.
61. Мета та завдання фінансового аналізу.
62. Особливості підготовки фінансового обґрунтування проекту.
63. Фінансування проекту.
64. Мета та завдання економічного аналізу.
65. Визначення економічної привабливості та ефективності проекту.
66. Методичний апарат визначення економічної вартості проекту,
67. Визначення побічних ефектів реалізації проектів.

7. Короткий термінологічний словник

Активи	ресурси фірми, враховані як її власність або підтвердження боргових зобов'язань
Альтернативна вартість	вартість ресурсу, використаного певним чином, яку він міг би мати при використанні найкращим з можливих альтернативних способів
Альтернативні витрати або втрата доходу	економічні витрати, пов'язані з екологічними наслідками проекту
Амортизація	поступове віднесення вартості витрат на придбання, виготовлення та поліпшення основних засобів і нематеріальних активів на зменшення прибутку
Аналіз чутливості	техніка аналізу проектного ризику, що показує, як зміниться значення NPV (або IRR) проекту при заданій зміні вхідної змінної за інших рівних умов
Ануїтет	рівні платежі або надходження грошових коштів через однакові періоди часу за однакової ставки процента.
Баланс грошових потоків	таблиця, що характеризує рух грошових доходів і витрат підприємства з залишками на початок та кінець періоду
Безповоротні витрати	виплати, які вже зроблено і неможливо відшкодувати прийняттям чи неприйняттям даного проекту
Бенефіціатори проекту	групи населення, які отримують вигоди (додаткові доходи, поліпшення умов та якості життя, підвищення кваліфікації, зниження негативних впливів зовнішнього середовища тощо) від реалізації проекту.
Бухгалтерська точка безбитковості	безбитковий обсяг виробництва, за визначення якого враховуються амортизаційні відрахування та ігноруються суми виплати процентів
Валовий внутрішній продукт (ВВП)	загальне виробництво товарів та послуг у країні за ринковими цінами
Валовий дохід	загальна сума доходу, одержана від усіх видів діяльності в грошовій, матеріальній та нематеріальній формі
Валовий національний продукт (ВНП)	сума виражених у грошах кінцевих товарів та послуг, вироблених і придбаних нацією за певний період
Валові витрати	сума витрат у грошовій, матеріальній та нематеріальній формі, здійснюваних як компенсація вартості активів, придбаних для їх подальшого використання
Взаємовиключаючі проекти	проекти, реалізація яких недоцільна при прийнятті рішення про здійснення вже визначеного проекту, оскільки прибутковість іншого знижується до нульового рівня

Виплати	рівномірні відпливи коштів у рівні періоди часу
Виробничий важіль (ліверідж)	потенційна можливість впливати на валовий прибуток шляхом зміни структури поточних (валових) витрат та обсягу виробництва (продажів)
Витрати коштів	нерівномірні відпливи коштів у часі
Внутрішнє середовище проекту	сукупність ключових елементів організації (цілі, рівні, структура, розподіл по видах діяльності, кадри)
Внутрішні фактори впливу	фактори, що визначають внутрішнє середовище функціонування проекту, на яке керівництво проекту безпосередньо впливає в процесі його реалізації. До цих факторів належать рівень кваліфікації персоналу, залученого до проведення проекту, менеджменту організації, яка здійснює проект, та ін.
Внутрішня норма дохідності (IRR)	показник, що відображає норму дисконту, за якої чиста теперішня вартість проекту (NPV) дорівнює нулю
Внутрішня норма рентабельності	ставка дисконту, при якій цінність проекту дорівнює нулю
Вторинні впливи проекту на навколишнє середовище	впливи, що є наслідком первинних змін в екосистемі
Готівкова точка беззбитковості	обсяг виробництва, за якого проект не приносить жодної віддачі, тобто сума збитків дорівнює початковим інвестиціям
Гранична доходність ресурсу	вартість додаткової одиниці продукції, створеної працівником
Граничні (маржинальні) витрати	додаткові витрати, які пов'язані з випуском додаткової одиниці продукції
Грошовий відплив	витрати грошових коштів (виплати)
Грошовий доход	частина валового доходу, одержаного в грошовій формі
Грошовий потік	різниця між кількістю отриманих і витрачених грошей, фактичні чисті готівкові кошти, які надходять у фірму (чи витрачаються нею) протягом певного визначеного періоду
Грошовий потік з активів	операційний грошовий потік за мінусом грошей, вкладених в основні активи та чистий робочий капітал
Грошовий приплив	надходження грошових коштів
Грошові витрати	частина валових витрат у грошовій формі
Депозит	грошові кошти, надані в управління на певний строк та під процент
Дериватив	фінансовий інструмент, вартість якого формується та визначається залежно від вартості іншого основного або оборотного активу
Диверсифікація	процес розподілу інвестицій між різними об'єктами вкладень, які безпосередньо не пов'язані між собою

<i>Дивіденди</i>	платіж, що здійснюється юридичною особою на користь власника акцій у зв'язку з розподілом частини його доходу
<i>Дисконтна ставка</i>	ставка процента, за якою майбутня вартість грошей приводиться до поточної їх вартості
<i>Дисконтований період окупності (DPP)</i>	період окупності проекту, протягом якого застосовується дисконтування грошових потоків
<i>Дисконтування</i>	перерахунок вигід і витрат для кожного розрахункового періоду за допомогою норми (ставки) дисконту
<i>Дисперсія (D(x))</i>	математичне очікування квадрату відхилень випадкової величини (x) від її математичного очікування (M(x))
<i>До методів зниження ризиків</i>	належать розподіл ризику між учасниками проекту (передача частини ризику співвиконавцям), резервування коштів на покриття непередбачених витрат, зниження ризиків з позицій фінансування, страхування
<i>Додатковий грошовий потік проекту</i>	всі зміни в майбутніх грошових потоках фірми, що є прямим результатом впровадження проекту
<i>Додаткові вигоди і витрати</i>	різниця вигід і витрат проекту в ситуації "з проектом" та "без проекту"
<i>Додаткові грошові потоки</i>	грошові потоки, що стосуються інвестиційного проекту
<i>Еквівалентний ануїтет (EA)</i>	середньорічна чиста теперішня вартість за проектом
<i>Екологічна експертиза</i>	проводиться з метою визначення впливу проекту на екосистему, а також оцінки наслідків негативного впливу проекту на повітряний та водний басейни, екологічний ризик, пов'язаний з реалізацією проекту
<i>Екологічний аналіз проекту</i>	це функціональний аспект проектного аналізу, метою якого є встановлення впливу проекту на навколишнє природне середовище, оцінка всіх вигід і витрат, понесених внаслідок цього впливу, та формування заходів, необхідних для пом'якшення або запобігання шкоди довкіллю під час здійснення проекту
<i>Економічна експертиза</i>	покликана оцінити проект з погляду національних інтересів, суспільства в цілому, зокрема з позицій, чи доцільне залучення проектом національних ресурсів, чи існують адекватні стимули для різних учасників проекту, що дозволяє проекту сприяти національному розвитку
<i>Економічна ефективність проекту</i>	відображає оцінку проекту з погляду використання суспільних ресурсів країни з позицій втраченої можливості їх застосування

<i>Економічний аналіз проекту</i>	це функціональний аспект проектного аналізу, метою якого є встановлення його національної привабливості, оцінка його економічної ефективності на підставі альтернативної вартості ресурсів, що використовуються у проекті, і продукції проекту та визначення можливості сприяння проекту національному добробуту країни
<i>Економія від масштабу</i>	зниження собівартості випуску одиниці продукції завдяки зростанню обсягів випуску.
<i>Експертиза проекту</i>	остаточна оцінка всіх аспектів проекту перед рішенням про здійснення фінансування
<i>Експлуатаційна фаза</i>	остання фаза життєвого циклу проекту. Основними стадіями експлуатаційної фази є: здача в експлуатацію; заміна та оновлення; розширення та інновації; заключна оцінка проекту
<i>Експортний паритет</i>	порівняльні місцеві ціни, сплачені за експортні товари
<i>Екстерналії</i>	зовнішні фактори, що впливають на проект
<i>Еластичність NPV</i>	міра реакції чистої теперішньої вартості на коливання певної змінної проекту
<i>Життєвий цикл проекту</i>	процес розвитку проекту, час від першої витрати до останньої вигоди
<i>Завершальна оцінка</i>	перевірка досягнення цілей проекту та аналіз набутого досвіду для використання його в подальших проектах
<i>Загальний грошовий потік</i>	фактичні чисті грошові кошти, що надходять у фірму чи витрачаються нею протягом певного періоду
<i>Заміщуючі проекти</i>	проекти, рентабельність одного з яких залежить від реалізації іншого, оскільки дохідність першого починає знижуватися при прийнятті іншого проекту
<i>Запас надійності</i>	показник, який визначає, на скільки процентів можна зменшити ціну продукції проекту без збитків для останнього
<i>Запас фінансової міцності</i>	це величина, на яку фактичний проектний обсяг перевищує критичний (беззбитковий) обсяг реалізації продукції
<i>Змінні витрати</i>	витрати, які змінюються за зміною обсягу виробництва
<i>Зовнішні фактори впливу</i>	фактори, що визначають зовнішнє середовище функціонування проекту, на яке керівництво проекту не має можливості впливати або цей вплив обмежений. До таких факторів належать політичні, економічні, соціокультурні, правові аспекти тощо
<i>Ідентифікація</i>	стадія життєвого циклу, на якій здійснюється вибір цілей проекту, визначення завдань проекту, котрі забезпечують виконання найважливіших завдань розвитку
<i>Ідентифікація проекту</i>	вибір основоположних цілей проекту, які можуть забезпечити виконання завдань розвитку

<i>Імпортний паритет</i>	еквівалент ціни світового ринку, виражений у національній валюті ? або ж порівняльні місцеві ціни, сплачені за імпортовані товари
<i>Інвестиції</i>	вкладення грошових коштів, майнових та інтелектуальних цінностей у матеріальні та нематеріальні активи, фінансові інструменти з метою одержання прибутку або соціального ефекту
<i>Інвестиційна фаза</i>	друга фаза життєвого циклу проекту, на якій виконуються такі роботи: встановлення правових, фінансових, організаційних умов для здійснення проекту; придбання і передача технології, а також основні проектні роботи; придбання землі, будівельні роботи й встановлення обладнання; передвиробничий маркетинг, а також забезпечення постачання та формування адміністрації фірми; набір і навчання персоналу; здача в експлуатацію й пуск підприємства
<i>Інженерне проектування</i>	комплекс робіт, який включає розробку функціональної схеми та фізичного плану промислового підприємства, необхідних для випуску конкретної продукції, а також визначення величини інвестиційних та експлуатаційних витрат
<i>Інституційна експертиза</i>	оцінка адміністративно-управлінських аспектів здійснення проекту. Проводиться з метою встановлення можливості реалізації проекту в заданому політичному, економічному та правовому середовищі, а також для визначення організаційних умов, які дозволяють успішно досягти поставлених проектних цілей
<i>Інституційний аналіз</i>	функціональний аспект проектного аналізу, метою якого є визначення ступеня впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на можливість успішної реалізації проекту
<i>Інфляційна премія</i>	додатковий дохід, що виплачується інвестору з метою відшкодування його втрат від знецінювання грошей внаслідок впливу інфляції
<i>Інфляція</i>	процес, що характеризується підвищенням загального рівня цін в економіці певної країни та зниженням купівельної спроможності грошей
<i>Інфраструктура</i>	сукупність складових певного об'єкта, які мають підпорядкований характер і забезпечують умови для нормальної діяльності об'єкта в цілому
<i>Кеш-фло</i>	різниця між грошовими надходженнями та витратами
<i>Кількісний аналіз</i>	ризик передбачає числове визначення розміру окремих ризиків проекту та ризику проекту в цілому
<i>Коефіцієнт варіації (CV(x))</i>	це відношення середньоквадратичного відхилення випадкової величини до її математичного очікування

<i>Коефіцієнт вигід/витрат(B/C)</i>	критерій оцінки проектів, що визначається відношенням суми дисконтованих вигід до суми дисконтованих витрат
<i>Коефіцієнт ефективності інвестицій (ARR)</i>	показник, який розраховується відношенням середньорічного прибутку до середньої величини інвестицій
<i>Коефіцієнт авантаження підприємства</i>	величина дійсного розміру виробництва, досягнута підприємством порівняно з проектною потужністю, яка характеризує максимальний запроєктований обсяг виробництва
<i>Комерційна експертиза</i>	оцінка прийнятності, доступності і цінової привабливості ресурсів, що залучаються до проекту, ринкових тенденцій і перспектив продукції, яка виробляється, а також цінової політики на товар, що випускається
<i>Компаундування (складне нарахування)</i>	операція, що дозволяє визначити величину остаточної майбутньої вартості за допомогою складних процентів
<i>Комплексні (нероздільні) витрати</i>	витрати, які не можна поділити на компоненти та ідентифікувати з конкретними діями
<i>Корпоративні права</i>	права власності на частку (пай) у статутному фонді (капіталі) юридичної особи, включаючи права на управління, одержання відповідної частки прибутку і частини активу в разі її ліквідації
<i>Кредит</i>	грошові кошти та матеріальні цінності, що надаються у користування на певний строк і під процент
<i>Критерій Бруно</i>	визначає, чи заощаджує або заробляє країна іноземну валюту на внутрішньому виробництві або експорті товару в результаті впровадження проекту. При цьому чиста економія іноземної валюти внаслідок відмови від імпорту товару, що виробляється тепер завдяки проекту, чи доходи від експорту діляться на витрати внутрішнього виробництва (проекту) даного товару
<i>Критичним значенням змінної</i>	називають таке її значення, за якого величина чистої теперішньої вартості (АРУ) дорівнює нулю
<i>Лізинг (оренда)</i>	надання основних засобів або землі в користування на певний строк і під процент
<i>Локальні впливи проекту на навколишнє середовище</i>	впливи, які охоплюють невеликі території, географічні зони з чітким контуром
<i>Майбутня вартість</i>	вартість інвестованих коштів через визначений проміжок часу з урахуванням певної ставки процента
<i>Маржинальний дохід на одиницю продукції</i>	це величина перевищення ціни продукту проекту над середніми змінними витратами
<i>Масштаб проекту</i>	виробнича потужність, що дозволяє в заданих умовах виробляти певний обсяг продукції у визначені терміни

<i>Математичне очікування (M(x))</i>	показник, який визначається як сума добутків значень випадкової величини (x) на відповідні ймовірності (P _i).
<i>Матеріальні активи</i>	основні фонди та матеріальні активи у будь-якому вигляді, що відрізняються від грошових коштів, фінансових інструментів, дебіторської заборгованості та нематеріальних активів
<i>Мегaproекти</i>	цільові програми розвитку регіонів, галузей та інших утворень, які включають ряд моно- і мультипроектів
<i>Менеджер проекту</i>	фізична (юридична) особа, якій замовник та інвестор делегують повноваження щодо здійснення проекту: планування, контроль і координація робіт усіх учасників проекту
<i>Мета проекту</i>	бажаний та доведений результат, досягнутий у межах певного строку при заданих умовах реалізації
<i>Метод альтернативної витрат</i>	метод, який оцінює екологічний вплив проекту з погляду витрат, необхідних для збереження будь-якого ресурсу або неотримання доходу від використання цього ресурсу іншим способом
<i>Метод діаграми потоків</i>	метод, який ґрунтується на послідовному виокремленні та прогнозуванні залежностей між впливом проекту та його наслідками
<i>Метод ефективності витрат</i>	метод, який застосовується для визначення рівня витрат у разі подолання шкідливих наслідків проекту, або для забезпечення визначеного рівня екологічних показників різними альтернативними засобами та вибір проектного рішення відповідно до критерію рівності граничних витрат граничним вигодам
<i>Метод зміни продуктивності ресурсів</i>	метод, який базується на визначенні додаткових вигід і витрат шляхом розрахунку зміни продуктивності ресурсів, які беруть участь у проекті; при цьому враховуються як заплановані екологічні наслідки, так і ті, що виникають як побічні ефекти поза межами проекту
<i>Метод контрольних списків</i>	метод, заснований на складанні переліку всіх видів впливу проекту, що можна передбачити, наданні кожному з них кількісної оцінки, та їх ранжуванні відповідно до поданого значення
<i>Метод матриць</i>	метод, побудований на виокремленні характеристик навколишнього середовища та бальної оцінки інтенсивності різних типів впливу та його вагомості
<i>Метод превентивних (профілактичних) витрат</i>	метод, який базується на можливості здійснювати оцінку мінімальних вимог населення до навколишнього середовища та їх готовності нести витрати з метою зниження шкідливого впливу

Метод сумісного аналізу карт	метод, який передбачає, що території, на які прогнозується вплив, підлягають аналізу за картографічним матеріалом, аерофотознімками, матеріалами про землевлаштування, для визначення сумарного впливу проекту на довкілля шляхом складання візуальної оцінки цих карт
Метою аналізу ризику	є надання потенційним партнерам або учасникам проекту потрібних даних для прийняття рішення з приводу доцільності участі у проекті та заходів їх захисту від можливих фінансових втрат
Місце реалізації проекту	географічне розташування проекту
Модифікована внутрішня норма рентабельності (MIRR)	ставка дисконту, за якої чиста теперішня вартість капітальних витрат дорівнює майбутній вартості вхідних грошових потоків, що реінвестуються за ціною капіталу
Монопроект	окремий проект. Бувають різних типів, видів і масштабів
Мультипроект	комплексний проект, що складається з ряду монопроектів та потребує багатопроєктного управління
Населення проекту	всі групи населення, яких безпосередньо або опосередковано стосується проект і до яких належать: особи, що проживають у районі і залучаються до роботи на будівництві або експлуатації об'єкта, а також члени їх родин, робоча сила, яку залучають для проектних робіт з інших місць; люди, в способі життя яких відбуваються зміни внаслідок реалізації проекту, споживачі продукції проекту
Незалежні проекти	проекти, прийняття чи відмова від яких не впливає на дохідність інших проектів
Нематеріальні активи	нематеріальні об'єкти права власності, що використовуються у виробничій діяльності понад один рік і можуть амортизуватися
Необхідний рівень доходності проекту	граничний рівень доходності проекту, нижче якого інвестори відхиляють проект
Несистематичний ризик	ризик, що безпосередньо стосується проекту (рівень рентабельності виробництва, вартість основного капіталу та продуктивність і т. ін.)
Несхильність інвесторів до ризику	явище, яке полягає в тому, що інвестори не йдуть на додатковий ризик, якщо не очікують, що це буде компенсовано додатковим доходом
Неявні вигоди	доходи від найкращого альтернативного використання активу, що не були одержані, внаслідок чого стався неявний грошовий приплив
Номінальна процентна ставка	ставка доходу з погляду інвестора на приватному ринку, яка враховує інфляцію. Тому вона визначається додаванням реальної ставки процента до величини темпів інфляції

Операційний грошовий потік	фактичні надходження або витрати грошових коштів у результаті поточної (операційної)
Операційний ліверидж	показник рівня безбитковості продукції, величина якого визначає міру чутливості операційних грошових потоків від змін в обсязі продажу продукції за проектом
Операційні витрати	витрати, що виникають у процесі операційної (основної) діяльності підприємства
Організація	свідомо формалізована структура ролей у процесі створення або розвитку підприємства
Основні фонди	матеріальні цінності, які використовуються у виробничій діяльності понад один рік і можуть амортизуватися
Оточення проекту	фактори впливу на його підготовку та реалізацію
Пасиви	джерела ресурсів фірми, що враховані як її власні, та залучені фонди, а також боргові зобов'язання
Переговори	пошук домовленості щодо заходів, необхідних для забезпечення успіху проекту
Передінвестиційна фаза	перша фаза життєвого циклу проекту, яка включає такі стадії: преідентифікація; ідентифікація; підготовка; розробка та експертиза; детальне проектування
Період нарощування виробництва	час, за який досягається запланована проектна потужність підприємства
Період окупності (PP)	час, необхідний для того, щоб сума, інвестована в той чи інший проект, повністю повернулася за рахунок коштів, одержаних в результаті основної діяльності по даному проекту
План	фіксація системи цілей, завдань і засобів, які передбачають спрямовану зміну ситуації за умови передбачуваного стану середовища
Позиціювання на ринку	дії по забезпеченню товару конкурентоспроможного становища на ринку та розробка відповідного комплексу маркетингу
Попит	суспільна або особиста потреба в матеріальних благах та послугах, у засобах виробництва і предметах споживання
Поріг рентабельності	показник, що відповідає за значенням грошовому виразу точки безбитковості, тобто це виручка від реалізації такого обсягу продукції, який забезпечує безбитковість проекту
Послуги	об'єкти продажу у вигляді дій, вигід або задоволення потреб
Постійні витрати	це витрати, які не залежать від змін обсягу виробництва і мають місце навіть тоді, коли не виробляється продукція
Поточні витрати	витрати, які відносяться до виробництва й реалізації продукції, що виробляється в результаті реалізації проекту, і мають на меті дати прибуток протягом року

<i>Преідентифікація</i>	стадія визначення інвестиційних можливостей, що, як правило, пов'язана з отриманням інформації потенційними інвесторами про інвестиційні можливості, котрі виникають на рівнях сектора економіки і підприємства
<i>Прогноз бухгалтерського балансу підприємства</i>	це плановий документ, який відображає фінансовий стан підприємства, структуру активів підприємства та джерела їх фінансування, що базуються на оцінці руху грошових коштів та інших активів, і зміну пасивів у форматі накопичення за роками проекту
<i>Прогноз грошових потоків за проектом</i>	це плановий документ який відображає надходження грошових коштів та їх витрати, що виникають у результаті реалізації проекту; розробляється для визначення можливості забезпечення проектних витрат протягом його життєвого циклу
<i>Програма</i>	запланований комплекс економіко-соціальних, науково-дослідницьких заходів, спрямованих на досягнення генеральних цілей або реалізацію певного напрямку
<i>Проект</i>	одноразовий комплекс взаємопов'язаних заходів, спрямований на задоволення встановленої потреби шляхом досягнення конкретних результатів при встановленому матеріальному (ресурсному) забезпеченні з чітко визначеними цілями протягом заданого періоду
<i>Проектний аналіз</i>	сукупність методів і прийомів, за допомогою яких можна розробити й оцінити проект, визначивши умови його успішної реалізації проекту
<i>Простий процент</i>	сума, нарахована на первинну вартість вкладу в кінці одного періоду
<i>Проценти</i>	платіж, який здійснюється позичальником на користь кредитора у вигляді плати за використання залучених на певний строк грошових коштів або емітентом на користь власника боргових цінних паперів
<i>Реалізація проекту</i>	виконання експлуатаційних робіт з метою досягнення цілей проекту
<i>Реальна процентна ставка</i>	ставка доходу на капітал без урахування інфляції. У разі використання реальної ставки процента необхідно проводити розрахунок грошових потоків у постійних цінах, тобто нейтралізувати вплив інфляції
<i>Релевантні грошові потоки</i>	визначені грошові потоки, що розглядаються у проектному аналізі доцільності інвестицій
<i>Рентабельність інвестицій (PI), або індекс прибутковості</i>	показник, що визначається відношенням суми наведених ефектів (різниця вигід і поточних витрат) до величини інвестицій та відображає міру зростання цінності фірми в розрахунку на 1 грот, од. інвестицій
<i>Ризик інвестиційного проекту</i>	міра непевності в одержанні очікуваного рівня доходності при реалізації даного проекту

<i>Ризик проекту</i>	ймовірність визначеного рівня втрат фірмою частини своїх ресурсів або недоотримання доходів, або появу додаткових витрат у разі реалізації проекту
<i>Розробка проекту</i>	послідовна підготовка та уточнення цілей проекту по всіх його комерційних, технічних, екологічних, інституційних, соціальних, фінансових та економічних аспектах
<i>Роялті</i>	платежі певного виду, одержані у вигляді винагород (компенсацій), за використання або надання дозволу прав промислової та інтелектуальної власності та інших майнових прав
<i>Рух товару</i>	діяльність по плануванню, втіленню в життя та контролю за фізичним переміщенням матеріалів і готових виробів від місць їх походження до місць використання з метою задоволення потреб споживачів та з вигодою для себе
<i>Сегментування ринку</i>	процес поділу споживачів на групи на основі відмінностей у потребах, характеристиках та (або) в поведінці
<i>Середньозважена вартість капіталу проекту</i>	рівень дохідності, який має приносити інвестиційний проект, щоб можна було забезпечити отримання всіма категоріями інвесторів доходу, аналогічного тому, який вони могли б отримати від альтернативного вкладення коштів з тим же рівнем ризику
<i>Середньоквадратичне відхилення (δ)</i>	визначається як корінь квадратний з дисперсії та характеризує ступінь ризику (чим більше його значення, тим вищий ризик)
<i>Синергічні проекти</i>	проекти, що збільшують рентабельність один одного, при цьому зріст прибутковості одного проекту може базуватися як на зниженні витрат, так і на збільшенні вигід
<i>Систематичний ризик</i>	належить до зовнішніх факторів, пов'язаних з проектом, таких як стан економіки в цілому, і перебуває поза загальним контролем над проектом
<i>Складний процент</i>	сума доходу, яка утворюється у результаті інвестування за умови, що сума нарахованого процента не виплачується після кожного періоду, а приєднується до суми основного вкладу і у подальшому платіжному періоді сама приносить дохід
<i>Соціальна експертиза</i>	дозволяє визначити масштаби впливу проекту на соціальне середовище, вигоди, які отримають мешканці від реалізації проекту, а також можливий негативний вплив на населення зони, де планується впровадження проекту

<i>Соціальне середовище проекту</i>	це соціальні аспекти оточення проекту, визначені за такими синтетичними соціологічними характеристиками: етнічно-демографічна характеристика, соціально-культурний рівень, соціально-організаційна структура, а також спосіб і рівень життя населення регіону, де реалізується проект
<i>Соціальний аналіз проекту</i>	функціональний аспект проектного аналізу, метою якого є визначення прийнятності варіантів реалізації проекту з погляду користувачів, населення регіону, де здійснюється проект, розробка стратегії реалізації проекту, що дає змогу отримати підтримку населення, досягти цілей проекту та поліпшити характеристики його соціального середовища
<i>Споживчий надлишок</i>	різниця між максимальною ціною, яку споживач готовий заплатити за одиницю продукції, та реальною величиною ціни, яку він заплатив фактично
<i>Ставка процента</i>	вимір часової вартості грошей, сума процента на інвестиції, яка може бути отримана за даний період часу
<i>Стадії циклу проекту</i>	ідентифікація, розробка, експертиза, переговори, реалізація та завершальна оцінка
<i>Стандартний коефіцієнт перетворення валютного курсу</i>	відображає відношення офіційного валютного курсу до «тіньового». Якщо він перевищує одиницю, реальна купівельна спроможність занижена
<i>Сценарний аналіз</i>	техніка аналізу проектного ризику, яка дозволяє врахувати як чутливість NPV до зміни вхідних змінних, так і інтервал, в якому перебувають їх імовірні значення
<i>Теперішня вартість</i>	вартість майбутніх грошових надходжень, що приведені з урахуванням певної ставки процента до теперішнього періоду
<i>Техніко-економічне обґрунтування</i>	комплекс заходів з оцінки економічної доцільності здійснення запропонованого проекту на основі порівняльної оцінки результатів і витрат, встановлення ефективності використання наявних ресурсів, терміну окупності інвестицій
<i>Технічна експертиза</i>	визначення переваг технічних пропозицій, їх адекватності можливостям місцевих умов і витрат
<i>Технічний аналіз</i>	це функціональний аспект проектного аналізу, метою якого є обґрунтування технічної здійснюваності проекту та визначення рівня його капітальних і поточних витрат
<i>Технологія</i>	спосіб перетворення речовини, енергії, інформації в процесі виготовлення продукції, обробки і переробки матеріалів, складання готових виробів

<i>Тіньова ціна товару (ресурсу)</i>	це суспільна оцінка продукту або ресурсу, яка розрахована за допомогою граничних витрат ресурсів чи товару, або через еквівалент світових цін, альтернативної вартості ресурсів, витрачених на виробництво даного продукту
<i>«Тіньовий» курс національної валюти</i>	відображає реальну вартість валюти, її купівельну спроможність
<i>Тіньові ціни</i>	ціни, що відображають суспільну цінність ресурсів та продукту проекту в грошових одиницях
<i>Товар</i>	все, що може задовольнити потребу і пропонується ринку з метою привернення уваги, використання чи споживання
<i>Технологія</i>	спосіб виробництва продукту, виробленого в результаті реалізації проекту
<i>Товари, що не залучені до зовнішньоторговельного обігу</i>	товари, імпорт чи експорт яких економічно недоцільний (через великі транспортні витрати або властивості, що мають схильність до швидкого псування) або для яких існують обмеження ввезення і вивезення з боку держави, а також вартість яких менша за ціну імпорту і більша за ціну експорту
<i>Точка беззбитковості</i>	обсяг виробництва (або продажу), за якого компанія не отримує прибутків, але й не несе збитків (чистий прибуток за проектом дорівнює 0)
<i>Традиційний грошовий потік</i>	сума чистого доходу та нарахованої амортизації
<i>Трансфертні платежі</i>	платежі, які не супроводяться створенням чи рухом багатства у суспільстві
<i>Управління проектом</i>	процес керівництва й координації людських, матеріальних та фінансових ресурсів протягом життєвого циклу проекту шляхом застосування сучасних методів і техніки управління для досягнення визначених у проекті результатів за складом і обсягом робіт, вартістю, часом, якістю та задоволенням інтересів учасників проекту
<i>Управління ризиком</i>	передбачає ідентифікацію, аналіз, оцінку ризику, та розробку заходів щодо його зниження
<i>Фази циклу проекту (підхід UNIDO)</i>	передінвестиційна, інвестиційна та експлуатаційна діяльність
<i>Фази циклу проекту (підхід Всесвітнього банку)</i>	проектування та впровадження
<i>Фінансова експертиза</i>	передбачає оцінку фінансової спроможності об'єкта, що здійснює реалізацію проекту, обґрунтованість фінансових прогнозів, здатність своєчасного забезпечення покриття платежів по позиках, фінансові результати проекту для інвесторів, замовників і підприємства, які реалізують проект

Фінансова точка безбитковості Фінансовий аналіз	обсяг виробництва, за якого чиста теперішня вартість проекту дорівнює нулю це функціональний аспект проектного аналізу, метою якого є ідентифікація всіх фінансових наслідків проекту, визначення його фінансової життєздатності для прийняття рішень про доцільність інвестування та фінансування проекту
Фінансовий потік	надходження й витрати грошових коштів, пов'язані зі змінами власного та позикового довгострокового капіталу
Фінансовий профіль проекту Фінансування проекту	графічне зображення чистих дисконтованих грошових потоків за роками проекту процес забезпечення проекту ресурсами, до складу яких входять не лише грошові кошти, але й виражені в грошовому еквіваленті інші інвестиції, зокрема основні та обігові кошти, майнові права і нематеріальні активи тощо
Хеджування	процес страхування ризику від можливих втрат шляхом переносу ризику зміни ціни з однієї особи на іншу
Цикл проекту	час від здійснення першої витрати по проекту до одержання останньої вигоди
Цінний папір	документ, що посвідчує права власності, боргові зобов'язання або право продати чи купити актив
Цінність проекту	різниця між позитивними (вигодами) та негативними результатами (затратами)
Чиста поточна вартість (NPV) Чиста теперішня вартість (NPV)	дисконтована цінність проекту показник, який відображає приріст цінності фірми в результаті реалізації проекту, оскільки являє собою різницю між сумою дисконтованих грошових надходжень, що виникають за умови реалізації проекту, та сумою дисконтованих вартостей усіх витрат, необхідних для його здійснення
Чистий потік	загальні зміни у залишках грошових коштів фірми за певний період
Явні вигоди (затрати)	матеріальні вигоди (затрати), що зумовлені зменшенням (збільшенням) витрат або отриманням додаткових доходів (витрат). їх величина значною мірою очевидна, що дозволяє досить легко визначити фінансове значення цих вигід (витрат)
Якісний аналіз	ризик передбачає визначення показників ризику, етапів робіт, під час яких він виникає, потенційних зон та ідентифікацію ризику

“Учбово-методичний матеріал” з курсу „Проектний аналіз” для студентів економічного факультету спеціальності „Економіка підприємства” денної та заочної форми навчання (*спеціалістів, магістрів*) складений на основі Типової програми, яка затверджена науково-методичною комісією Міністерства освіти України від 14.05.02; Навчальних посібників: Верба В. А. Проектний аналіз : [навч.-метод. посібник для самост. вивч дисц.] / В. А. Верба, О. М. Гребешкова, О. В. Востряков. – К. : КНЕУ, 2002. – с. 297; Верба В. А. Проектний аналіз : підручник / В. А. Верба, О. А. Загородніх. — К. : КНЕУ, 2000. – с. 322 та Проектний аналіз: навч. посіб. / [Москвін С. О., Бевз С. М., Верба В. А. та ін.] / під ред. С. О. Москвіна. – К. : Лібра, 1998. – с. 368.